

A Fiorentina teljesítményére nagyon rányomta bélyegét a nehéz talajon lejátszott szerdai mérkőzés.

A második félidőben már magára talált a Fiorentina, akkor viszont a támadó sor másik motorját, Montuorit kiállította a játékvezető, s Micheli, jobbfedezetünk izomszakadást szenvedett. Harminc percen át csak kilenc játékosal játszott a Fiorentina – hihetetlen nagy akarással. Az olasz csapatokra is ráillik, hogy a sérülések folytán bekövetkezett kiválások vagy kiállítások miatt a csökkent létszámú együttes nagyobb akarattal harcol. A játékosok jól tudják, hogy mások helyett is küzdeniök kell.

Felteszem a kérdést: miért nem lehet 11 emberrel, teljes csapattal is így küzdeni?

Megfigyeltem a Torino játékában: amikor már mi csak kilenc emberrel játszottunk, ellenfelünk akkor is megtartotta védelmi hatóságát, ezáltal a mi védőinknek sokkal könnyebb volt a dolguk a négy csatárral szemben.

A torinói közönség, az olasz szurkolók temperamentumához híven, az egész 90 percet végig lengette zászlókkal, végig trombitálta, végig kereplőzte és csengette. A kakofonikus zajban sokszor a játékosok nem is hallották meg a játékvezető sípjának a jelzését.

A Torino elleni mérkőzésen gól nélküli eredmény született.

*

Nápolytól annak idején, amikor a nagy eső miatt félbeszakadt a mérkőzésünk, nem búcsúztam el, tudtam, hogy rövidesen visszatérünk a Vezuv alatt elterülő csodás városba. Nápolyban a tartalékcsoport edzést tartott és erre kijött Montuori is. Ez az argentin származású híres játékos imádja a futballt. Míg az NB I-es csapat többi tagjai moziba ültek, Montuori szinte a maga örömére végig edzette a hetven percet. Azt mondta, hogy neki ez szórakozást is jelent.

Kirándultunk Pompeibe, az ókori városba, amely az időszámítás utáni 79-ben a Vezuv kitörése során elpusztult.

Nápolyban a régi királyi palota a tengerparton épült, az előtte elterülő nagy tér oszlopcsarnoka régi, híres szobrászok alkotásaival pompázik.

A nagyterem pompás autó-csodák sorakoztak azon a helyen, ahol egykor kétkerekű kocsik előtt nyerítettek a lovak.

Az új és a régi itt sűrűn keveredik egymással. Éppúgy, mint jelenleg az olasz labdarúgásban.

Nápoly elleni mérkőzésünket, amely 0 : 0-nál szakadt félbe, újra játszottuk.

A Fiorentina ezen a mérkőzésen 1 : 0 arányú vereséget szenvedett. Azt mondtam korábban: Luzern ellen mi három szerencsés góllal győztünk. Most hozzá teszem: így volt a Nápoly csapata is – egygólos győzelmével.

*

Gyerekeimnek ajándékokat vásároltunk.

Egy pár cipővel szerettem volna magamat is meglepni.

Beléptünk az egyik üzletbe. Olasz tudásomra támaszkodva, az áruházban magyaráztam, hogy mi a célom.

A kereskedő odaiött hozzánk. Találgatott:

– Sërbo? ... – gondolta, talán jugoszláv vagyok.

– No ... – feleltem.

– Grèco? ...

A fejemet ráztam.

– Rumèno? ... – „totózott” tovább, míg aztán kiböktem:

– Ungherése! ...

– Ungherése! ... Bravissimol! ... – áradozott a derék kereskedő, hogy magyar vagyok. Örömében egész sor cipőt rakott elé, s míg én próbálgattam a cipőket, ő mellém ült és megkérdezte:

– Tudja uram, hogy magyar edzője van a Fiorentinának? ...

A cipővel voltam elfoglalva, de amikor újra és újra elismételte a kérdést: tudom-e, hogy az egyik honfitársam edzi a Fiorentinát, s megkérdezte, hogy milyen véleménnyel vagyok az új edzőről, bemutatkoztam:

– Uram, én lennék a magyar edző és nincs rossz véleményem magamról. Hiszen ellenkező esetben nem vállaltam volna el a megtisztelő feladatot ... Viszont még új vagyok itt edzői tisztségemben, nem ismerem eléggé jól a játékosgárdát, rövid időt töltöttem el köztük, de remélem, hogy ...

Nem fejezhettem be, mert kereskedőm kitörő örömmel ugrott fel, ölelgetett, a vállamat veregette. Mindezt meg is értettem, amikor közölte velem, hogy ő a Fiorentina egyik leghűségesebb szurkolója. Segített a cipő kiválasztásában. S amikor elbúcsúztam tőle, utánam szólt:

– Bizzon uram a cipőmben, nem szorítja majd a lábát ...

A cipőn kívül a nyelvtudás hiánya sem szorít már annyira, mint az első napokban. Hiszen sok időt töltök el az olasz sportbarátokkal és játékosaimmal. Már az edzés közben szükséges legfontosabb dolgokat meg tudom magyarázni ezen a dallamos nyelven.

Rengeteg külföldi tartózkodik Firenzében. Baedekerrel a kezükben járák a képtárakat, a múzeumokat, keresik ezt vagy azt a régi híres épületet.

Most már előfordul, hogyha engem is megállítanak a külföldiek, büszkén adok felvilágosítást, mert már jórészt megismertem Firenze nevezetességeit, utcáit.

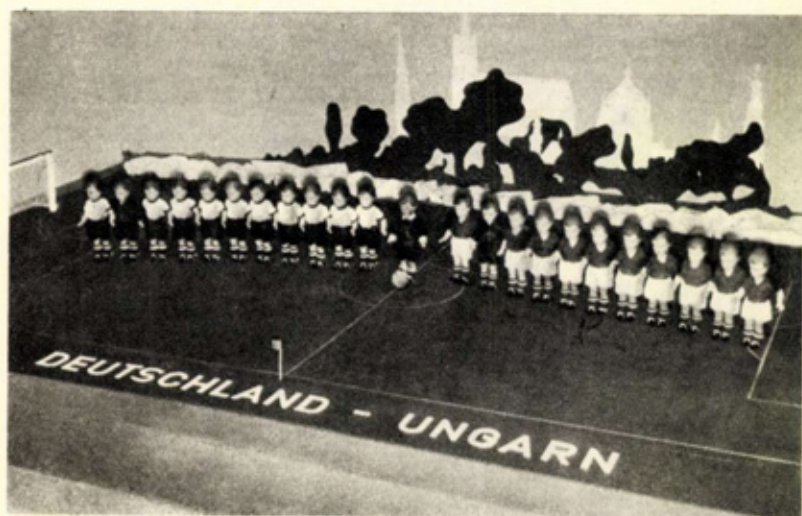
1956. május 20. Csehszlovákia--Magyarország mérkőzés a Népstadionban
4 : 2. Szorongatott helyzetben céloztam meg a kaput

1957. október 6. Magyarország—Franciaország találkozó, 2 : 0.
Kívonul a két együttes. Középen Leo Horn, holland játékevezető

A magyar – francia találkozón előretörünk

1957. december 22. Hannoverben : NSZK – Magyarország mérkőzés, 1 : 0.
A németek ilyen bábu-játékosokkal is hírverést csináltak a mérkőzésnek

Az edzőtanfolyamon

Már edzőként beszélgetek Lantossal és Gellérrel

ÚJ IDÉNY, ÚJ REMÉNYEK

Firenzében már otthonosan mozogtam, jól kiismertem magamat a városban, amelynek lakói – függetlenül attól, hogy mi a foglalkozásuk, vagy milyen helyet töltenek be ennek a klasszikus olasz városnak a társadalmi életében – abban megegyeznek: szeretik a labdarúgást, egyik legnagyobb szórakozásukat a gömbölyű labda kergetésének szemlélésében lelik.

A firenzei labdarúgás az olasz futball egyik valóban jól kiépített és megerősített bástyája. Ennek a sportágnak itt nagy hagyományai vannak. A lila szín Firenzében nemcsak azért kedvelt és divatos, mert a nagy divatszalonok ruhakölteményeit többnyire lila színű anyagból rendelik az eleganciára sokat adó firenzei hölgyek.

Klubomnak, csapatomnak is lila a színe!

Lila alapon fehér lilium díszíti a Fiorentina hagyományos jelvényét.

A Firenzét átszelő Arno folyó fölött több híd ível át. Közülük talán legnevezetesebb az öreg híd, a Ponte Vecchio. A külföldi turisták, a városnézés során, elsőnek ezt a régi hidat keresik fel, a történelmi nevezetességén kívül azért is, mert e viszonylag keskeny hidacska szélén, jobbra-balra üzletsor húzódik.

A Ponte Vecchio kalitkányi üzleteiben ékszereket árúsítanak.

A Ponte Vecchio „arany-boltjait” sűrűn keresik fel a szurkolók, hogy a Fiorentina jelvényével díszlő gyűrűt rendeljenek maguknak, vagy valamelyik családtagjuknak, barátjuknak ajándékba. Nyakkendőkön, zsebkendőkön, intim ruhadarabokon, de vázákon, amuletteken és töltőtollon, s más használati cikkeken kívül háztartási eszközökön is felfedezhető a lilium.

Amikor 1960 őszén Firenzébe költöztem, az irántam megnyilvánuló

érdeklődés főként annak szolt, hogy a sokáig veretlen magyar nagyválogatott tagja voltam. Az új edzőről Firenzében nem sokat tudtak.

Hidegkutinak, a Fiorentina edzőjének tehát fel kellett vennie a versenyt azzal a hírnévvel, amely a 68-szoros magyar válogatott csatárhoz fűződik. És ebben a versenyben az edzőnek nehéz szerepe volt. Akárhogyan is vesszük, sokat vártak a szurkolók – a válogatott csatártól. Bár a Fiorentina vezetői a szerződés megkötésétől kezdve sűrűn hangoztatták:

– Signor Nandor, mi nem kívánjuk, hogy Ön bajnokságot nyerjen a csapattal... Csupán azt szeretnénk, hogy az átszervezett Fiorentina múltjához méltó eredményeket érjen el...

Ezek a megjegyzések megnyugtattak. Jó érzés, ha a gyors eredmények helyett azzal bízzák meg az edzőt, hogy távlati tervekkel, a jövőt építve dolgozzon.

Úgy kellett tehát terveznem, beosztanom az edzéseket, a mérkőzésre a felkészülést, hogy a csapat átszervezése ne okozzon nagy kisiklásokat a Fiorentina teljesítményében. Ez nem volt egyszerű dolog.

Hiszen a firenzei „lilimos” csapatnál egyenesen újjászervezésről volt szó.

Aki közelebbről ismeri a labdarúgó-életet, jól tudja, hogy ez a feladat mit jelent.

Menet közben kellett tehát a Fiorentina újjáépítését, átalakítását elvégezni.

A Fiorentinánál eléggé megnehezítette a dolgomat, hogy nemcsak az edzések mennyiségének és tartalmának az átalakítása várt rám, hanem az is, hogy az új játékosokat becsiszoljam a csapatba, megtaláljam igazi posztjukat és az eltávoztak helyét betöltsöm. Ki kellett alakítani azt az együttest, amely a bajnoki rajton indulhat.

Az új idény előtt a Fiorentina mérlege így festett: Benaglia, Micheli és Da Costa kivált az együttesből, klubot cserélt. Újak voltak viszont: Milani a Padovából, Ferretti a Catania csapatából, Dell'Angelo a második ligában szereplő Pratóból.

Az olasz klubcsapatoknál a játékosvándorlás, a cserebere megszokott dolog. A proficsapatok edzői számolnak azzal, hogy idényenként változik az együttesük összetétele. Ez persze sok előnnyel és hátránnyal is jár.

A hosszú hónapok és évek során összeforrott kollektíva természetesen megérzi, ha néhány játékos – mint a Fiorentina esetében is – megválík a csapattól. A harmónia ezzel megbomlik, az egymást jól ismerő csapatrészek játéka átalakul, hiszen a futball-csapat nem fogsor, ahol egyszerűen pótolják a hiányokat. Az edzőtől nagymértékben függ, hogy milyen gyorsan és zökkenőmentesen vészeli át csapata a távozók hiányát, végzi el az új játékosok bedolgozását.

Az olasz futballban nem jelent olyan nagy eseményt, vagy szenzációt a klubcsere, mint más országokban. Erre legfeljebb akkor figyelnek fel az

emberek, ha történetesen egyik-másik nagy csillag cserél klubot, vagy ha mondjuk Dél-Amerika valamelyik híres együttesének ugyancsak világhírű játékos a hajózik át a tengerentúlról Itália kék ege alá. Ilyen esetben az olasz újságok hasábos cikkekben számolnak be a nagy eseményről. Ilyen szenzáció is elég bőven akad az olasz kluboknál. Hiszen a profi-csapatok nagy költségvetéssel dolgoznak, a vezetők nem téveszthetik szem elől az anyagi érdekeket.

Egy-egy komoly erősítés sokat jelenthet minden tekintetben egy csapatnál. Csak az kelt csalódást, ha az új csillag nem váltja be a hozzá fűzött reményeket. Persze ez ellen nem köthetnek biztosítást a klubok. Kockázat mindig volt és lesz is ilyen esetben. A példák azonban arra mutatnak, hogy általában nem nagy rizikót vállalnak magukra a klubok. Előfordul olyan eset is, hogy a játékosal egyetértésben nem is olyan hosszú idő után megválnak a klub az új szerzeményétől – anélkül, hogy ráfizetne.

Akadnak persze más, sajnálatos esetek is. Ilyen volt például, amikor a Fiorentina egyik nagytehetségű, klasszis argentin csatára, Montuori sikerének zenitjén vált ki a firenzei csapatból, elbúcsúzott a futballtól – örökre. Montuori komoly erőssége volt a csapatunknak. Míg nem az egyik bajnoki mérkőzésen belefejtelt egy labdába, utána súlyos látási zavarai támadtak és kórházba került.

Aggódva vártuk a híreket. Sűrűn csöngött a stadion irodájának a telefonja, Firenze szurkolói érdeklődtek, hiszen Montuori – a játékos és az ember is – kedvence volt a labdarúgás és a Fiorentina iránt rokonszenvet nyilvánító tömegeknek.

Montuorinak végig kellett mennie a hosszadalmas orvosi vizsgálatokon. Utána a Fiorentina sportorvosa közölte:

– Montuorinak komoly a baja... Úgy látszik, hogy műtéten kell átesnie...

A remény újabb sugara villant meg előttünk. Most már abban reménykedtünk, hogy a gyógyító orvosi kés talán csodát művel, mint olyan sokszor. A nagyszerű csatárnak ugyanis agyműtéten kellett átesnie.

A műtét sikerült.

Az orvosok visszaadták az életnek a Fiorentina csatárát, ez a hír mindenki nagy örömet váltott ki. A másik hír már ennél kevésbé: Montuorinak örökre búcsút kell vennie a labdarúgástól. A műtéten átesett játékosunknak ugyanis egyik legnagyobb erénye a fejjátéka volt. Életét veszélyeztetné Montuori, ha játék közben fejelné. Enélkül pedig a legnagyobb klasszis-játékos is csökkentett értékű harcos lenne a pályán. Így hát fájó szívvel kellett elbúcsúznunk Montuoritól – a játékostól.

Montuori kiválása szakszempontról is érzékenyen érintett, hiszen ő volt az első számú kulcsemberem a csapatban, s rá az együttes játékfelfogásának átalakításában különleges feladatok vártak. S az új szerepkörbe Montuori kiválóan beleélt magát.

Mindezt azért említettem, hogy Montuori szomorú esetével is érzékeltessem: előre nem számított dolgok is gyakran áthúzzák az edzők számítását.

Az árnyoldalak mellett mutatkoztak kedvező jelek is. Ezek közül számomra például az jelentett nagy előnyt, hogy egyre jobban belejöttem az olasz nyelv elsajátításába. Ehhez persze az kellett, hogy esténként, amikor eljött a pihenés ideje, előhúzzam a magyar–olasz és az olasz–magyar szótárt és a nyelvtankönyvet, s kisdíák módjára szorgalmasan tanuljak.

Sokat olvastam az olasz sportújságok cikkeit, amelyek között egyre gyakrabban fedeztem fel a nevemet. A firenzei újság, valamint a Gazzetta dello Sport munkatársai különösen az érdekesebb mérkőzések előtt gyakran nyilatkozatot kértek tőlem, mit várok ettől, vagy attól a mérkőzéstől, milyen összeállításban – és miért abban az összeállításban – áll majd ki a Fiorentina a soronkövetkező bajnoki mérkőzésére.

Ne értsék félre, nemcsak Hidegkutinak, a hajdani magyar válogatott csatárnak a véleményére voltak kíváncsiak az újságírók. Az olasz közönség, a sportközvélemény rendszeresen igényli ezeket a nyilatkozatokat, úgyszólván minden nagyobb klubcsapat edzőjétől.

Tudjuk, hogy az ilyen nyilatkozatokkal mi a helyzet. Mindig akadnak és akadnak olyan edzők, akik túlzott derűlátással néznek a jövő, legalábbis a soron következő forduló elé. Ha aztán a remények nem válnak be – jöhet a következő nyilatkozat: a magyarázat arról, hogy milyen váratlan fordulat hátráltatta a tervek megvalósítását. De majd a következő mérkőzésen helyrehozza a kisiklást az illető csapat...

Az olasz lapokban én sohasem igyekeztem „megmagyarázni” a bizonyítványt. Soha nem ferdítettem el a dolgokat, nem hallgattam el a hibákat. Persze kifejezést adtam örömömnem is, ha sikeres volt a szereplésünk.

Nem fújtam meg a diadal, az öröm harsonáit, amikor 1961. augusztus 27-én az új idény első fordulójában, Velencében 1:0-ra legyőztük a Venezia csapatát. A harmadik fordulóban, ugyancsak idegenben kétvállra fektette csapatom a Bolognát. Nem estem kétségbe, nem kongattam meg a vészharangot, amikor szeptember közepén – a negyedik fordulóban – Firenzében egyetlen góllal vesztesként vonult le a játéktérrel a csapatom.

Aktív játékos koromban, amikor súlyosan érintett – akár a klubcsapatom, akár a válogatott veresége – akkor is azt mondtam, mint most a Fiorentina edzője:

– A vereséget is el kell viselni, még akkor is, ha balszerencsés körülmények között születik...

Ez azonban nem jelentette azt, hogy beletörődtem az együttes balsikerébe. Igyekeztem megtalálni a hibák rugóját. Az edzéseken sokat foglalkoztam a lassúnak bizonyult játékosokkal. Előtérbe kerültek az edzéseken a tartalék-játékosok, arra gondolván, hogy talán rövidesen rájuk is sor kerülhet. Nemcsak a tartalékokkal törődtem, hanem az ifjúsági játé-

kosaink edzéseit és szereplését is figyelemmel kísértem. A Fiorentina vezetői ugyan ezt nem kötötték ki, véleményem szerint azonban a főedzőnek csaknem az egész játékosgárdát – az ifiket, a kölyköket is szem előtt kell tartania, az edző csak így kaphat tiszta képet a klubjában végbemenő sportmunkáról.

Zavartalanul zajlottak hét közben az edzések. Ezeken a bajnoki fordulón szívesen vehető játékosokkal foglalkoztam, úgy, hogy a csapatrészekkel, s a játékosokkal külön – egyenként is – edzettem. Igyekeztem minél több játékos gyakorlatot beiktatni az edzések műsorába. Sok új gyakorlattal ismerttettem meg a csapat tagjait, ezeket örömmel fogadták, hiszen a régitől, a sablontól ha eltér az edző, nagyobb érdeklődést vált ki a játékosokban. Megfigyeltem, hogy nagyobb átéléssel, elmélyültebben végzik a változatos edzést a labdarúgók – olaszokban is – főként, ha meggyőződtek arról: ezzel saját fejlődésüket is meggyorsíthatják.

Természetesen nem szabad az edzőnek arra törekednie, hogy mindenáron hozzon valami újat, csak azért, hogy újdonsággal szolgáljon. Gyakran előfordul az is, hogy a klubvezető – nem szakvezetőre gondolok – elismeréssel bólint és elégedetten dörzsöli a kezét, ha valami speciális, szemre tetszetős új gyakorlatot lát és azt mondja: lám, jó vásárt csináltak az új edzővel, milyen másképpen dolgozik, mint a régi edző.

Ilyen elismerésre nem pályázhat a komoly szakember. Hozzon újat, mert arra a futball rohamos fejlődése miatt szükség van. De annak, amit hoz – legyen meg a célja, tartalma és eredménye is.

A klubvezető akkor bólintson elégedetten, ha csapata nem alkalmoszerű, nem felvillanó, hanem folyamatosan megalapozott sikereket ér el.

Emlékszem, szeptember egyik szerdáján szenvedtük el a vereséget 1:0-ra a Lanerossitól. A Fiorentina vezetői négy nap múlva, Milánóban sem bólingathattak elégedetten: az olasz labdarúgás egyik legerősebb csapatától, az Internazionaletől kaptunk ki 4:1 arányban.

Csak én nem lepődtem meg. Milánóban is igazolva láttam korábbi feltevéseimet: alapos átalakításra szorul a Fiorentina – játékfelfogásban és összetételben egyaránt.

A milánói 90 perc tükrében élesen megmutatkoztak a csapat hibái.

Gyors operációra volt szükség, hogy a továbbiakban ne érjen minket ilyen súlyos vereség. Mert akárhogyan is vesszük a dolgokat, a firenzei szurkolókat bizony mélyen érintette az Inter elleni 1:4.

A milánói mérkőzés utáni hétfőn, az Arno fölötti Piazzali Michelangelo-n sétáltam. Kikapcsolódtam, elmerültem az alattam elterülő város lenyűgöző szépségeinek szemlélésében. Az őszi kosztyűmjüket felöltő fák alatt letekintettem a városra, amelynek szíve a „liliomos” csapatért oly hevesen dobog. A Dávid-szobor előtt szembe találtam magamat a Fiorentina egyik régi szurkolójával.

Amikor felismert, szélesre tárt karokkal lépett hozzám és nagy taglejtéssel, kétségbeesve kérdezte:

– Mister! ... Mi történt a csapattal? ...

Megtisztelő volt számomra, hogy a Fiorentina rajongója a „Mister” megszólítással tüntetett ki. Tudnivaló, hogy az angol edzők egész sora alapozta meg évtizedekkel ezelőtt az azzurriak labdarúgását. Az angol misterek – urak – közül ugyan már kevesen működnek az olasz futballéletben, ez az elnevezés azonban annyira köztudatba ment át, hogy ma is használják, függetlenül attól, hogy milyen nemzetiségű az illető edző.

Megnyugtattam a kétségbeesett szurkolót.

– Nézze uram, ne bánkódjék... Legyenek türelmesek, a szőlő sem érik meg a Fiesole dombjain egyik hónapról a másikra... Türelem kell a labdarúgásban is...

Azt terveztem, hogy két előretolt csatárra építem a támadásokat.

Két csatárt tartottam a legalkalmasabbnak erre a szerepkörre: Milanit és Hamrint.

Milani – a hajdani padovai játékos – fizikailag jól felépített, izmos, kemény és az összecsapásoktól vissza nem rettenő középcsatár, valóságos mestere a góllövésnek. Minden idegszálával a kapura tör, jól hozza magát helyzetbe és lövései rendszerint pontosak, jól helyezettek. Milani lefedezése mindig szerepel az ellenfelek taktikai tervében, rendszerint két védő is rááll, hogy őt semlegesítse. Bár Milani lefogása így is alapos gondot okoz ellenlábasainak, azt terveztem, hogy rajta kívül egy másik előretolt csatárral is veszélyeztetjük a kaput.

Hamrint jól ismerik odahaza. Ez a kis termetű svéd csatár nagy labdarúgó. Komoly szerepe volt abban, hogy 1958-ban Svédország válogatottja a második helyen végzett a világbajnokságon. A VB előtt – mint néhány híres svéd játékos, köztük Liedholm – Hamrin is Olaszországba szerződött. Profi játékos, mindene a játék.

Elvezetlenné néztem Hamrint az edzéseken, a kétkapus játékok kevésbé izgalmas perceiben és a sorsdöntő bájnoki mérkőzések tüzeiben is. Hamrin a pályán érzi igazán jól magát, a játék az eleme. Ha a labda a birtokában van, az olasz labdarúgás svéd virtuóza megfeledkezik mindenről, nagy átléssel végzi a szürkének tűnő labdagyakorlatokat is. Bámulatosan kezeli a labdát.

A kilencven percben általában keveset van játékban, nincs benne minden akcióban, takarékoskodik az erejével. De van úgy, hogy egymaga megnyer mérkőzéseket, mert mindig úgy helyezkedik, hogy a döntő pillanatban lecsapjon a labdára, mint valami héja.

Hamrin legbonyolultabb helyzetben is kiismeri magát. Nemcsak lábbal és fejvel játszik, hanem az eszével is. Gyorsan átlátja és felismeri a helyzetet, bámulatos technikájával valósággal megszeli a labdát.

Ravasz! Úgy csapja be az ellenfél védőt, ahogyan akarja.

Kiismerhetetlen. Próbáltam követni játékának, cselezéseinek logikáját. Ültem a kispadon, a pálya szélén, s mint valami hatalmas sakkasztal mellett, figyeltem húzásait, vártam, hogy talán jól bevált trükkjeit alkalmazza, lemásolja azokat a húzásokat, amelyekkel valósággal „megeteti” ellenfeleit. Hamarosan rájöttem, hogy Hamrin alig ismétli bravúros trükkjeit. A helyzetnek megfelelően mindig újat kreál. Rögtönzője a veszélyes, gyors húzásoknak.

A legnagyobb örömét abban leli, amikor magára húzza két őrzőjét, aztán egy villanásnyi mozdulattal egymással csinnbe küldi őket. Elhúzó mellettük – közben biztosan jót nevet magában – a lábát lövésre emeli és a labda máris ott pattog a kapuban.

A tankszerű, robbanékony középcsatárt – Milanit – és a ravasz futballzsonglőrt – Hamrint – választottam új taktikai tervem megvalósítóinak.

A terv egyelőre csak bennem élt.

Roppant érdekelt – hogyan sikerül a gyakorlatban.

BEVÁLT AZ ÚJÍTÁS

Egymást követték a bajnoki mérkőzések, fordulóról fordulóra újabb és újabb akadályokat kellett leküzdenem a csapattal.

Kritikus időszakot élt át az edző játékosaival.

Az edzéseken gondot kellett fordítanom a játékosok erőállapotára, technikai képességeinek fokozására. A Fiorentina sok vihart átélt gepszönyegén tervszerűen zajlottak az edzések. Ilyenkor a pálya szélén sűrűn feltűntek a vezetők, s mint a jó gazdák a szántóföldek mentén, figyelték, vajon hogyan nő, erősödik a termés, milyen aratásra lesz kilátás. A Fiorentina vezetői is így nézegették a pályán gyakorlatozó, tornászó, a medicinlabdával, ugrókötéllal edzést végző játékosait. Észrevettem, hogy a klubvezetők olykor egymással vitatkoztak, nem volt nehéz következtetnem arra, milyen témáról folyt a szó közöttük. Érthető, hogy szívükön viselték a Fiorentina sorsát.

Bár elégedetlenségüknek nem adtak komoly hangot, az Internazionalétól elszenvedett 4 : 1-es vereség után, mégis kialakult bennem az az érzés, hogy most már fordulatot várnak a csapat szereplésében.

Némi levegőhöz jutottunk, amikor a milánói vereség után otthonunkban az Udinese csapatát 5 : 2-re legyőztük.

A futball rajongói könnyen felejteneek. A firenzeiek is így voltak, miután tűzijátékszerű teljesítménnyel könnyű győzelmet arattunk az olasz első ligás bajnoki mezőny nem nagy képességű együttese felett. A szurkolók majd szétszédtek a stadionunkat. Örömtüzek gyúltak az újságokból készült fákkal a betonlépcsőkön. A mérkőzés után levonuló játékosok vállát a szurkolók elismerően veregették. Nekem is kijutott persze a kézzsorításból, elismerésből.

Az öltözőből felmentem a stadion első emeletén berendezett bárhelyiségbe, hogy duplámat megigyam.

Valóságos néppünepély forgatagába kerültem.

– Ugye, megmondtam!... Nem kell mindjárt kétségbeesni! A szülő sem érik meg a Fiesole dombjain egyik napról a másikra. A Fiorentinával is így van... Türelem!...

A szavak ismerősnek tunktek előttem. Valami felrémlt bennem. Valahol, nem is olyan régen, mintha...

E pillanatban a szónok megfordult, rögtön felismertem. Igen, vele találkoztam fenn, azon a hétfői napon – a milánói vesztett csata után – a Michelangelo téren. Most a többieknek idézte szavaimat, amelyekkel őt igyekeztem megnyugtanni.

Amikor a signor meglátott, újra széttárta két karját, mint fenn a dombon, s csak ennyit mondott:

– Mister...

Nem akartam a derék szurkolók hangulatát elrontani. Az Udinesétől elvett két pontnak persze örültem. Bennem azonban egészen más érzések dúltak, mint itt, a győzelem örömében fürdő emberekben. Ők egyik fordulóról a másikra élnek. A hétköznapiokon készülnek a mérkőzésekre. A 90 percek nyújtják a legnagyobb szórakozásukat, ezt várják napokon át és – a győzelmet. Ilyenkor úgy érzem, hogy ők is részesei a diadalnak. S letörten, megviselve ballagnak otthonukba: ki az előkelő, Dóm melletti Via Martellibe, ki a város szívéből távol eső Via Carneseccchi egyszerű lakóházába; ki autójával, derűsen vagy bosszúsán felrobog a Belvedere környékén fekvő villájába – attól függően, hogy győz vagy kikap-e a csapat.

A vacsora után otthonomban mérleget készítettem. Tisztán láttam, hogy ez a könnyen szerzett győzelem mit sem változtathat eredeti elgondolásaimon. Azon, hogy végre kell hajtanom a tervet, minél előbb át kell alakítanom a csapat szerkezetét.

Újat kell hoznom, hogy lépést tudjunk tartani az egyre jobban fejlődő olasz klubcsapatokkal.

Elméletben sokszor eljátszottam gondolataimmal. Végig mentem az előretolt két csatáros rendszerrel a támadások minden elképzelhető változatán. Bele éltem magamat a képzeletbeli mérkőzésbe, amelyen Milanin kívül Hamrin is a középben helyezkedve kapcsolódik be a támadásokba és befejezi azokat.

– Nézzük csak... – adtam fel a leckét magamnak – ha Hamrin, a jobbszélső középre húzódik, ki látja el a szélen az eddig rá hárult feladatokat?

– Hamrin a múltban sem ragaszkodott mereven az eredeti helyéhez – nyugtattam magamat. – Hamrin sokoldalúsága lehetővé tette, hogy előre, hátra és befelé húzódva a csatársor minden posztján váratlanul feltűnve, zavart okozzon és szinte lehetetlenné tegye a lefogását... Hamrin nem

hanyagolná el ezentúl sem a jobbszélén az indítást, a beadást, de csak, ha erre alkalom kínálkozik. Ha a helyzet úgy kívánja, csak akkor húzódná ki a széltre. Különben belül tanyázna, Milanival együtt a támadások súlypontját középre helyeznének ezzel a megoldással... Hamrin a 7-es számmal a hátán ezentúl tervszerűen, tudatosan, főként belül mozogva, különleges megbízatással, bizonyára még eredményesebbé tehetné a csapat teljesítményét...

Miközben Catania felé robogtunk 1961 szeptember utolsó napjaiban – ezt a játékot űztem a vonaton is. Játékosaim nem tudták, mi foglalja el gondolataimat. Hamrin leült mellém, vállamra tette a kezét:

– Emlékszik mester, nemsokára egy esztendeje lesz annak, hogy Firenzébe jövelete után éppen az olasz „csizma” talpában elhelyezkedő Catania elleni mérkőzésünkre utaztunk. Tulajdonképpen itt ismerkedett össze a csapattal...

Emlékeztem. Bizony nemsokára egy éve lesz mindennek. Szicíliába utaztunk akkor is, a Catania elleni találkozónkra.

Kinéztem a vonat ablakán, a táj ismerős volt, a gondolataim azonban mások, mint egy évvel ezelőtt. A narancs- és citromfák és a kaktuszok akkor is épp úgy bólogattak felém, mint most. A tenger is olyan csodálatos, mint akkoriban. Taorminában is eleven strandélet pezseg. Nem változott semmi. Csak éppen most másfajta gondolatok rajzanak bennem, mint edzőségem első mérkőzésének idején.

Hamrin valamit mutatott, s kitekintve az ablakon, kérdően nézett rám. A választ várta tőlem.

– Ha középen fut a támadás... – mondtam halkán, magamnak.

Hamrin csodálkozott.

– Majd később elmondom, hogy miről van szó... – mondtam.

Tavaly Cataniában 1:1-et értünk el. Most 3:1-re kikaptunk.

A vezetőket, játékosokat eléggé letörte a vereség. Nekem nagy erőt adott tervem keresztülviteléhez. A cataniai Hotel Excelsiorban, ahol laktunk, a többiek nem érthették, hogy a két pont elvesztése után is élénk vagyok.

Most már szilárdan kitartottam tervem mellett, s arra gondoltam, jöhet a „kés”...

Hazafelé a vonaton Milani és Hamrin között ültem. Röviden ismerttettem velük szándékomat. Elég hosszúra nyúlt köztünk a beszélgetés. Mire Firenzébe értünk, a két előretolt középcsatár-jelölttel tökéletesen megértettük egymást.

Magától értetődik, hogy az új taktikát nem alkalmaztam mindjárt bajnoki mérkőzésen. Először főpróbát rendeztem, hogy gyakorlatban tapasztaljam a hatását.

A Cataniától elszenvedett vereség után, a hétközi edzőmérkőzés edzőtársának az egyik III. osztályban szereplő firenzei együttest kértem fel.

A kísérleti edzőmérkőzés I. félidejében a régi taktikával, az eddigi felfogásban játszott csapatom. Az I. félidő eredménye 0 : 0 volt.

A szünetben kiadtam az utasítást: az új taktikával játszunk a II. félidőt. Milani és Hamrin bólintott, a többiek is átkapcsoltak. Feszült figyelemmel kísértem a második 45 percet. Az edzőtárs játékosai nem tudtak a taktikai váltásról, főként védelmüket lepte meg a váratlan húzás, az előző 45 perccel szemben most kialakult helyzet. Az ellenfél védői megzavarodtak. Hamrin balhátvédje azt se tudta, hogy hol helyezkedjen. Hamrin középre húzódott, elvitte magával hátvédjét. Üresen maradt a jobboldal, jobbösszekötőnk ott előretört, a balhátvéd otthagya Hamrint, a szélre húzódott. Valóságos pánik keletkezett az ellenfél hátsó alakzataiban. Ennek az lett a vége, hogy Milani és Hamrin sokszor maradt fedezetlen.

Hamrin két perc alatt két gólt szerzett.

Középen!

A kísérlet tehát sikerült. De milyen eredményt érünk el az új taktikával – bajnoki mérkőzésen, ahol nagyobb tudású, tapasztaltabb, kulturáltabb játékosokkal találják szemben magukat a mieink?

A következő fordulóban, a Palermo elleni mérkőzésünkön erre is választ kaptam.

Még egyszer átvettem a középcsatár-ikrekkel a leckét és máris a kispadon ülve figyeltem a bemutató előadást.

Meg kell mondanom, hogy az olasz bajnokságban különösen nagy hátrányt jelent a klasszis csapatnak is, ha vidéki együttessel, saját otthonában kell a mérkőzést lejátszania. Tulajdonképpen Olaszországban igazában ismeretlen a „vidéki csapat” fogalma. A tudásbeli különbséget nemcsak kiegyensúlyozza, hanem gyakran az otthon szereplő együttes javára billenti az esély mérlegét. A hazai közönség hallatlan fanatizmusa csodákra is képessé teheti a helyi csapatot. Az olasz nagy csapatok soha nem mehetnek idegenben biztosra. Sőt! Ezt bizonyára odahaza, Magyarországon is jól tudják derék totózoink.

Idegenben itt az 1-es csaknem fiksz.

Különösen Olaszország déli részén, ahol a nézők temperamentuma, a hazai játékosok vérmérséklete, a mérkőzés forró légköre minden tippelést, esélyt felboríthat.

Palermóra is ráillik ez a megállapítás.

Mindezt azért bocsátom előre, hogy az olvasó is átélje azt, amit a Fiorentinával éltünk át a hősipkás Etna közelében.

A szicíliai tizenegynek nagyon erős, kemény a védelme, új taktikánk alkalmazásának tehát jelentős próbaköve volt ez a mérkőzés.

A palermóiak taktikája nyilván az volt, hogy semlegesítsék Hamrint – a jobbszélen. A kezdésnél a svéd fiú a posztjának megfelelő helyen állt fel, majd néhány perc múlva elkezdődött a tánc a kulcsemlőnk körül.

Illetve: Hamrin táncoltatta meg Milanival együtt a szicíliai védelmet. Hol Milani, hol Hamrin tartózkodott középen elől.

Most más védelemmel találták magukat szemben csatáraink, mint a kísérleti mérkőzésen. A taktikánk gyümölcse most nehezebben érett meg, mint az edzőmérkőzésen.

De megérett! Hamrin gólt lőtt. A győzelmet jelentő gólunkat – középről.

Ez a siker sem kápráztatott el, hiszen még csak a nyolcadik fordulónál tartottunk. Nem is annyira a győzelemmel járó két bajnoki pont megszerzése váltotta ki bennem az elégedettséget. Inkább az, hogy jó úton haladtam az új taktika kidolgozásával.

Palermóból nyugodtabban utaztunk haza. A vonaton újra és újra leforgattam a palermói mérkőzés filmjét, nem hagyva ki egyetlen fontos mozzanatot sem. Játékosaimnak rámutattam arra is, hogy ezen a sikeres bemutató előadáson, amelyen új taktikánk átesett a tűzkeresztségen, akadtak persze kihagyások, hiszen az új „szöveget” még nem gyakorolhatták be tökéletesen.

Lelkileg is nagy változáson ment át az együttes minden tagja. A sűrített bajnoki mérkőzések ellenére sem tapasztaltam náluk a hosszú utazás során fáradtságot. Valósággal felvillanyozódtak, kis csoportokban tárgyalták a fordulatot, nagy önbizalmat adott nekik, hogy viszonylag – ha némi zökkenővel is – sikeresen alakították új szerepüket.

Milani és Hamrin hiába igyekezett volna keresztülvinni elgondolásait, ha nem támogatták volna őket ebben a többiek. A csatársoron kívül átalakításra szorult a védelem is. A taktikai húzás enélkül füstbe ment papírterv maradna.

Ahhoz, hogy az ötösfogat új játékfelfogása érvényesülhessen, meg kellett erősítenem a Fiorentina védelmét.

A tartalék-csapatból elővettem Gonfiantinét: a középhátvéd szerepével bíztam meg. Eddig Malatrasí is a tartalékegyüttesben játszott, áthelyeztem őt is az első csapatba, a jobbfedezet helyére. Ezek az átcsoportosítások, kiemelések nem vezethettek volna sikerre, ha Gonfiantini és Malatrasí minden előkészítés nélkül lépett volna előre az A-csapatba. Hetek óta szemmel tartottam őket a tartalékok mérkőzésein, az edzéseken külön foglalkoztam e két játékosal, de nem beszéltem arról, hogy mit tervezek velük. Ez nem tűnt fel, hiszen ettől függetlenül is sokat foglalkoztam a tartalékjátékosokkal. Sűrűn előfordult, hogy ezekre az edzésekre vasárnap délelőtt került sor, ha az illetők délután nem szerepeltek.

Az ötösfogat szerkezetét – a két előretolt középsőcsatárral – úgy komponáltam meg, hogy Milanin és Hamrinon kívül a többi három csatárt kissé hátravontam. Dell'Angelo hátrahúzódva többnyire a pálya középső részén osztogatott, irányított, szolgálta ki az elől tartózkodó támadókat. Mindezt nem gépiesen végezték a különleges feladattal megbízott játékosok. Nem

ragaszkodtak mereven a helyükhöz, sok mozgással, helycserével színesítették a játékot.

Ezzel a játérendszerrel tulajdonképpen a régi WM szisztémát megfordítottam. Valahogyan a WM-ből MW lett. Marchesi a balfedezetem ebből a felállásból többnyire előrement, támadófedezetként látta el feladatát. De ha Marchesi előretört, esetleg kapura lőtt, szóval miután befejezte akcióját, mindig visszatért eredeti helyére.

Az átalakítás valósággal forradalmi változást hozott a Fiorentina játékában.

Teljesen átalakult a múltbani játékfelfogás, új erényeket kezdett csillogtatni a csapatom, újabb és újabb szín keveredett harmonikusan az együttes teljesítményébe.

Persze eleinte kissé csikorgott az új szerkezet. Ez magától értetődő.

Főként a játékosok technikai képességeinek a javítására volt szükség, hiszen az új taktika tökéletes erőállapottal, fejlett technikával rendelkező labdarúgókat igényelt. Ez a komplikált szisztéma különösképpen magas fokú követelményeket támasztott velük szemben.

Megkívánta azt is, hogy ne csak harcoljon, küzdjön, hanem játsszék is a csapat! Rá kellett vezetnem a csapatom tagjait arra, hogy *játsszák* a futballt. Nem a szemre tetszetős, látványos játékot értem ez alatt.

Az egész világon előtérbe került az erőfutballal szemben a gyors húzások, kevés adogatásra, villámgyors akciókra alapozott támadójáték, amelynél a védelem határozottsága adja meg a biztonságot a minden idegszálukkal gólratóró csatároknak.

Sokat beszélünk mostanában arról, hogy a támadásokban, s ugyanígy a védekezésekben csak az a csapat érhet el eredményt, amelyik emberfölényre tesz szert. Ehhez azonban kifogástalan erőnlétre, sokoldalúságra, technikai megalapozottságra van szükség. Enélkül minden taktika felborul.

A futballban a Fiorentina számára Firenze jelenti a „fővárost”. A palermói mérkőzés után is akadt bőven javítanivalóm. Erre a találkozóra október 4-én került sor. Néhány nap még rendelkezésemre állt a vasárnap Firenzében lejátszásra kerülő Spal elleni találkozói. A négy nap elég is volt arra, hogy még néhány fontos simítást végezzek a csapaton.

S mire eljött a kilencedik forduló – a Spal elleni találkozó –, érthető várakozással ültem le stadionunk kispadjára, ahonnan a 90 perc után jó érzéssel álltam fel.

A Fiorentina 5 : 1 arányú győzelmet aratott.

Palermó után otthonunkban is sikeresen alkalmaztuk új taktikánkat.

Nagy volt az öröm a szurkolók és a vezetők körében. Az aggályoskodók, az eddig csak a háttérben, várakozó állásponton állók is kiléptek tartózkodó, hűvös magatartásukból. Feloldódott a hangulat a csapat körül is. A játékosok egymást biztatták, nyugtatták, ha valakinek nem úgy jött ki a lépés a mérkőzésen, ahogyan kellett volna. Ez az igazán családias

léggör, amely még inkább fokozódott a sikeres fordulat után, közelebb hozta egymáshoz a különböző természetű, képességű labdarúgókat.

Megteremtődött a pszichikai előfeltétel arra is, hogy fokozatosan erősítem az edzések megterhelését. Játékos elemekkel bővítettem a gyakorlatok műsorát. Egyre jobban előtérbe került a labdával való fokozott foglalkozás. Ugyan nem minden gyakorlatot végeztek labdával a játékosok, de már ott tartottunk, hogy kevés kivétellel ott pattogott a labda a folyamatosan, szinte megállás nélkül végrehajtott gyakorlatok többségében. Az állóképesség, a fizikai erő fokozására a gyógylabda alkalmazása kiválóan alkalmas. A súlyosabb medicin-labda használatát fokozatosan megszokták, miként más, újszerű és komplikált edzésszámot is. A szem előtt tartottam, hogy olyan gyakorlatokat végeztessenek, amelyeknek hasznát veszik a mérkőzések során is. A futógyakorlatokat játékos elemekkel bővítettem, futás közben is alkalmazták a játékosok a gyógylabda használatát.

Persze eleinte nem ment minden úgy, mint a karikacsapás. A szervezetnek meg kell szoknia a nagyobb megterhelést. Ez idő alatt nem egyszer figyeltem meg az edzésről levonulókat, amint verejtékező arcukat lehajtva cammogtak a fürdőszobába. Nem tiltakoztak a nagyobb igénybevétel miatt, zokszó nélkül vetették magukat alá a nagy megterhelésnek.

Különböző jelekből azonban azt láttam, hogy az edzések új rendje nemigen ízlett nekik. Előfordult például, hogy egyik-másik játékosom, amikor az edzés után lehúzta magáról a csuromvizet, átitzadt trikóját, előttem csavarta ki a mezt, amelyből úgy csurgott a veríték, mint a vízvezeték csapjából a víz. Az illető ilyenkor rámnézett, szót se szólt, de tekintetéből kivettem, hogy ha beszélne, talán ezt mondaná:

– Mester, meddig bírjuk ezt még ...

Kibírták.

Hiszen a fokozatosság elve a megterhelésekben mindig érvényesült. Ezenkívül – ha nem is olyan gyorsan – maguk is tapasztalhatták, hogy milyen segítséget ad nekik az elmélyült, tartalmas edzés a bajnoki mérkőzéseken. Jól esett a fiúknak az is, hogy minden gyakorlatot velük végeztem. Nem a pálya széléről néztem nagy erőfeszítéseiket. A köztem és a játékosok közti különbség miatt ügyelnem kellett magamra is, jó erőre volt szükségem. Mint aktív játékos koromban – Firenzében sem hagytam ki a reggeli tornát. Szeszes italt, túlfűszerezett ételt most sem fogyasztottam. Korán tértem pihenőre, legalább nyolc órát aludtam. A szabad időmet kikapcsolódásra, kirándulásokra használtam. Beálltam az egymásközi kétkapus játék során közéjük.

S mindezt nemcsak példamutatásból tettem, hanem azért is, mert a sportmozgás, a játék szórakozást, felfrissülést jelentett.

A fokozatosság elvének betartása ellenére sem ment simán az átállás. Ennek oka főként az volt, hogy az olasz klubcsapatoknál nem ismerik a bajnoki idény előtti előkészítés legfontosabb szakaszát, az alapozást. A sze-

zon kezdete előtt néhány héttel mindjárt játékkal kezdik az olasz edzők a felkészülést. A mezeizés, a tornatermi edzés, a gimnasztika és sok más nálunk jól bevált edzési módszer itt jóformán ismeretlen. E hiányosság reakcióját érezték a Fiorentina labdarúgói, amikor pótolni igyekeztem velük – menetközben – az alapozás kiesését.

Az új bajnoki idény kezdetén, az alapozás hiánya rendszerint magával hozza azt is, hogy az első mérkőzéseken még nincsenek jó formában a csapatok.

Az olasz sportújságok szakírói is felfigyeltek arra, hogy 1961 őszén valami új van kialakulóban a Fiorentinánál.

Amikor Firenzébe jöttem, a *La Gazzetta dello Sport* című, nagy formátumú, rószaszínű papírra nyomott népszerű sportújság egyik munkatársa, N. Giorgetti sorozatban ismertette lapjában pályafutásomat, a magyar nagyválogatottban elért sikereimet.

Giorgetti és más szakírók, egy évvel később már arról számoltak be, hogy a Fiorentina edzője milyen módszereket alkalmaz. A múlttal, csapatom eléggé hullámszó teljesítményével szemben ugyanis az olasz labdarúgóközvélemény is elismerte, hogy nem véletlen műve a Palermo elleni győzelem utáni sikersorozatunk.

A Fiorentina volt tavaly ősszel az egyik olasz klubcsapat, amelynek játékosai a legtöbb mérkőzésen „hozni” tudták magukat. A csapat tagjai erőtlől duzzadtak, az ellenfelek az új taktika ellen nem találták meg az ellenszert. Már nemcsak Firenzében, hanem egész Olaszországban beszéltek, írtak arról, hogy milyen változáson ment át a hetekkel ezelőtt még elparentált Arno-parti együttes.

Firenze, a firenzeiek magukénak érezték a sikert.

A Via Tavolini nem túlságosan hosszú utca. De legalább két órát tartott, amíg a viszonylag rövid úton végig tudtam menni. Unos-untalan megállítottak. Az üzletekből kijöttek a kereskedők, hogy eszmecserét váltsanak velem a „liliomos” csapatról. Az ősrégi San Lorenzo templom oldalát szegélyező nyitott árusítóhelyek tulajdonosai otthagyták még az emléktárgyakat vásárló amerikai turistákat is, ha arra vezetett az utam. A derék bazárosok nem az árujukat kínálták. Arra akadt vevő. Inkább ilyesfajta kérdéseket szegeztek nekem:

– Annál a harmadik gólnál, uram, amit a Spal ellen belőttünk, valóban a balfelső sarokba ment a labda? ... Mert én úgy láttam, a jobb felsőbe ... És aztán Hamrin mezére miért a 7-es számot varrták fel? ... És mit tippel, a Mantova ellen? Győznünk kell! ... Vigyázzon jó uram ...

Anikóval, a kislánnyal sétára indultam. Eljutottunk a csodálatos szépségű Boboli-parkba. Mindenről megfeledkezve leültem a rózsaligetbe, emlékeztem a Margitszigetre, hallgattam a szökőkút muzsikáját. A közeli parkban szerelmes pár ült. Fialalok, szépek, összebújva, önfeledten, kéz a kézben, csak egymást nézték.

A fiatalember aztán meglátott. Kihúzta kezét a lány kezéből. Sietve átült hozzám. Alig tudtam követni a szavát.

– A napokban Pisában jártam, Mister, láttam egy balszélsőt... Mungai a neve... Ez a fiú hiányzik a Fiorentinából... Utazzon Pisába, mester, szerezz meg... Valósággal csoda, amit művel a labdával...

Udvariasan megmondtam, hogy balszélsőben nincs nagy hiányunk. De ha egyszer majd Pisában járok, megnézem a csodacsatárt. Addig is figyelmébe ajánlottam, hogy a bűbájos kislány, ott a szomszédos padon nagyon durcás arcot vág. Gyorsan üljön vissza, vigasztalja meg.

A fiatalember kissé sértődötten állt fel. Partneréhez indult, de útközben visszanézett és ismételte:

– Ne feledje, Mungai a neve a balszélsőnek... Mungai!...

Kislányom a szökőkút medencéjének a szélén kis kavicsokat dobált a vízbe, figyelte, hogyan gyűrűznek a víz tükrén a hullámok.

A párocska közben eltávozott a szomszédos padról. Az ifjú szurkolónak nyilván már más járt az eszében. Ez a jelenet azonban élő példája volt annak, hogy milyen mélyek a gyökerei a szurkolókban a firenzei klubnak. Megfelelkeznek térről, időről és időjárásról; felednek örömet, bánatot, üzletet és – mint a Boboli-parki jelenet is mutatta – szerelmet: ha a legnagyobb szenvedélyük, a futball – kedves klubcsapatuk szóbakerül.

A FELFELE VEZETŐ UTON

Firenzében az ősz talán megragadóbb, mint a többi évszak.

1961 őszét számomra különösen bearanyozta, hogy egyre jobban megérett a gyümölcse a szívós munkának, amellyel a Fiorentina céltudatosan tört a kitűzött cél felé.

Komolyan számoltak az ellenfelek a csapattal. A Palermo, majd a Spal elleni teljesítményünk tekintélyt adott a lila színnek. Nem e két együttes legyőzése váltotta ki a nagy visszhangot, hanem az –, *ahogyan* kétvállra fektette csapatom őket.

A Palermo és a Spal után Mantovával, az egyik középcsapattal mérkőztünk. Mantovában került sor az újabb bajnoki találkozóra.

Amikor játékosaimmal megálltam a vörös téglából épített campanile mellett, valóban nem gondoltam arra, hogy e helyhez egyszer majd a legközvetlenebb szálak fűznek.

A téren dúdolni kezdtem a Rigolettóból a mantovai – magyarosan mantuai – herceg áriáját arról, hogy az asszony – persze általában – ingatag, álnok és csalfa lény. Önfeledten füttyörésztem Verdi melódiáját, miközben tekintetemmel méregettem a mantovai Castello di Corte ősrégi épületét.

Szóval gondtalanul néztem a mantovai csapat elleni mérkőzésünk elé. Mantovában azonban nem sikerült minden úgy, ahogyan szeretnénk volna és elképzeltük. Meg kellett ugyanis elégednünk a gólnélküli döntetlennel.

Defektet kapott talán az új taktika?

Nem erről volt szó. Eredménytelen támadójátékunkban inkább közrejátszott az a tény, hogy a szívósan védekezésre beálló ellenféllel szemben sokszor csődöt mond a legrafináltabb támadójáték is. Különösen akkor, ha a csatárok felőrlődnek a sorozatos, de eredménytelen rohamokban.

A mantovaiak a védekezésben elsőrangút nyújtottak. Önfeláldozóan igyekeztek céljukat elérni: gólt ne kapjanak. El is érték.

Mi pedig gazdagabbak lettünk tapasztalatokban.

Tarsolyunkban ekkor – három egymásutáni mérkőzésből – öt pontot őriztünk.

Így jöttünk közelebb a rangadónak is számító mérkőzésünkhöz: a nagy csillagokkal megtűzdelt Milan elleni találkozéhoz.

Milánó... Firenze...

E két város a régi időktől az olasz kultúra bástyája.

Milánót és Firenzét a tudományok és művészetek központjának számítják.

Nemes versenyben állt a két város régóta, bár az idő múlásával állandóan változott Milánó és Firenze arculata. Míg Lombardia fővárosa, Milánó, a középkor óta Európa egyik legfontosabb kereskedelmi gócpontjai közé tartozik, Firenze – Toscana fővárosa, a művészetek ápolásával biztosított helyet magának a világ kultúrájában.

Milánó csipkézett finomságú, három évszázadon át épített dómja, egyetemei, irodalmi akadémiaja, főiskolái, a 3600 férőhelyes Scala-operaház méltán emelik Lombardia fővárosát a modern Olaszország szellemi központjává.

Firenze műemlékei, múzeumai, a Piazza della Signoria, a Palazzo Vecchio, a dóm, valamint az Uffizi és Pitti kincsei – a szobrok, festmények és műtárgyak – tengerentúlról is ide vonzzák a turisták tömegeit.

Milánó és Firenze labdarúgása is nagy versenyt vív egymással. És e vetélkedés két hagyományos képviselője – az AC Milan, valamint a Fiorentina együttese – többször fej-fej mellett haladva, olykor megelőzve a másikat, szolgálja az olasz futball fejlődését.

Mindkét csapat számára sokat jelentett az 1961. október 29-i bajnoki mérkőzés. A Milan bajnokságra tört. Nagy képességű, kiváló külföldi játékosokkal, így az argentin Altafinivel és az angol Greaves-szel erősítette meg többek közt sorait. A Fiorentinának nem volt célja a bajnokság megnyerése. Csapatom szerény igényekkel, de reménykedve nézett a Milan elleni mérkőzés elé. Hiszen ez a találkozó már komoly választ adhatott a kérdésre: a még mindig átalakulóban levő firenzei csapat hogyan állja meg a helyét egy nagyképességű együttesel szemben; a Milan ellen hogyan szuperál az új taktika.

Nagy hírverés előzte meg a találkozót, amely Firenzében, otthonunkban került sorra. A mérkőzés előtti napokban már megkondultak a hírverés nagyharangjai, találgatások, következtetések röppentek fel a lapokban is. A milánóiak érdeklődéssel figyelték a „liliomosokról” hozzájuk befutó híreket.

Az olasz futballban nincs titok. Az élelmes sportújságírók a legbizalmasabb tervekről is információkat kapnak. Ők is versengenek egymással,

a párnázott ajtók mögött elhangzó bizalmas értekezlet döntése sem marad titok előttük, mert jól kiépítették hírszerző hálózatukat.

Nereo Rocco, a Milan edzője is informálódhatott a mi „titkainkról”, amelyek tulajdonképpen már nem is számítottak titoknak. Gualtiero Zanetivel, az egyik kiváló újságíróval beszélgetve, ellenfelünk edzője kijelentette:

– Számomra nem titok a Fiorentina új játékfelfogása. Sokat tudok erről és igyekszem ez ellen felvértezni csapatomat. A palermóiaktól, a spaliaktól megtudtam, s megfigyelőim jelentették éppen néhány nappal ezelőtt: milyen taktikát alkalmazott Hidegkuti a csatársorban... Tudom azt is, hogy Nandor Hamrint nem kizárólag jobbszélsőnek küldi ki a pályára... Hamrin az ötösfogat minden posztján kulcsemben...

Olaszországban az edzők megfigyelőket küldenek ellenfelük találkozóira, akkor is, ha arra a mérkőzésre távoleső városban kerül sor.

Rocco „kémjei” tehát ott ültek Firenzében a lelátón, miközben a Fiorentina a Spal elleni 5 : 1-et elérte. De nem is kell megfigyelőket igénybe venni, az újságok – mint említettem – napvilágra hoznak minden szenzációt, még az edzőmérkőzésekről, a játékosértekezletekről is.

Rocco nyilatkozatából sejtettem, a Milan csapata alaposan készül, hogy megkeverje taktikánk ellenszerének számító orvosságát. A milánói edző a mérkőzés előtt különben nagyon panaszkodott – mert ez nemcsak Magyarországon, hanem Olaszországban is szokásos –, hogy nem áll minden játékos rendelkezésére az edzéseken.

Ezt csak azért említem, hogy odahaza lássák, az olasz nagycsapatoknak is milyen akadályokkal kell megküzdeniök, a rangadók előtt is. Idézem Rocco edző panaszát:

– Nagy bajban vagyok, mert nincs jó kondícióban levő balhátvédem... Trebbi, a kiszemelt balhátvéd ugyanis Rómában teljesít katonai szolgálatot és Trebbit legfeljebb csak szombaton láthatom...

Sűrűn előfordult odahaza, Magyarországon, hogy a mérkőzések előtt nem azt az összeállítást közlik a lapokkal, amelyik kiáll a bajnoki mérkőzésre. A Milan edzője is igyekezett a továbbiakban úgy informálni a közvéleményt – valamint a Fiorentinát –, hogy törhessük a fejünket, milyen taktikát alkalmaz majd a milánói csapat.

Rocco ugyanis úgy nyilatkozott, hogy Salvadoret dobja majd be ellenünk a csatásorba. Azt a Salvadoret, akivel a Juventus abban az időben előrehaladott tárgyalásokat folytatott, hogy átkerüljön hozzájuk a Milanból.

Eljött a nagy találkozó ideje.

Lakásomon sűrűn hívtak fel ismerős és ismeretlen szurkolók telefonon. A biztatás mellé többen tanácsokat is adtak. Akadt ezek között hasznos is, de a legtöbb tanács csak jóindulatból fakadt. Nem tértem el az eddigi jól bevált terveimtől. Nem tántorított ettől el sok aggodalmaskodó figyelmeztetés sem. Ezeket rendszerint ezzel kezdték:

- Nandor, gondolja meg... A Milan más csapat mint a Spal... Mi lesz, ha...

Mi lesz?...

Ezt a kérdést a mérkőzés előtt sokszor feladtam magamnak is.

...Harminchárommillió hatszázkétezer kétezer lírát vett be a klub vezetősége a Fiorentina-Milan mérkőzésen. Negyvenezen jöttek el a találkozóra. Más városokból is megindult Firenzébe a vándorlás. Az újságírók egész tömege foglalt helyet a teraszon.

Valamit megéreztek a csemegére váró футбол-ínyencek.

A Fiorentina így állt fel: Sarti - Malatrasi, Gonfiantini, Robotti - Rimbaldo, Marchesi - Hamrin, Milan, Milani, Dell'Angelo, Petris.

Ezeket a neveket jól ismerik odahaza is. Hiszen a Fiorentina többször szerepelt a Népstadionban. Nem kell tehát bemutatnom a játékosokat.

Közönségünk már Rigato kezdést jelző sípjele előtt hatalmas buzdításba kezdett. Szép számban jöttek el Milánóból is a szurkolók. A lelátón külön hangpárbaft vívtak a két város szurkolói egymással. A Milan - az 1961-1962. évi idény későbbi bajnoka - is lelkes, hűséges szurkolótáborral büszkélkedhet.

Hamrin a jobbszélen helyezkedett el. Közel állt hozzám. Tréfásan rám-kacsintott. Mintha csak jelezte volna: „Mister, üljön csak nyugodtan, nem lesz baj...”

Melyik edző tud nyugodtan ülni ilyenkor. Legfeljebb nyugalmat erőszakolhat magára az ember. Más dolog aztán, hogy milyen gondolatok dúl-nak benne, miközben már elindult a labda az útjára.

Negyedóra alatt csatát nyertünk.

A füttyszó elhangzása után - utasításomra - a Fiorentina hatalmas iramba kezdett. Játékosaim nem hagyták lélegzethez jutni a milánóiakat. Bármennyire is tisztában volt Rocco barátom taktikánkkal, bármennyire is ízekre szedhették azt a Milan értekezletein, a pályán, a gyakorlatban nem vált be ez ellen az orvosság, amit a Milan derék edzője a receptjére felírt. Ghezzivel, a Milan ragyogó tudású kapusával az élén a Milan védelme - David, Maldini, Trebbi, s a két fedezet: Trappatoni, Radics - teljesen megzavarodott, amikor a nagyszerű erőben levő játékosaim az eddigi taktikát követve valósággal pánikot keltettek ellenlábasaik soraiban. A Milan hátrahúzta a fedezetből Trappatonit is. Mit sem segített, ez a Milan kapuja elé szerelt „Wertheim-zár”.

Dell'Angelo, a tankszerű, szőkehajú balösszekötő, valamivel Milani mögött - Milannal egyvonalban - helyezkedve szerelt, középen osztogatott, keresztlabdákkal operált. Petris pontosan betartotta az utasítást, hátulról indult, ezzel kihasználhatta gyorsaságát, jobbhátvédjével, a chilei világ-bajnokságon is szerepelt Daviddal szemben. Szélvész sebes lerohanásaival Petris mindig oldalba támadta a milánóiak kapuját.

És közben Hamrin belül főzte, kavargatta, előkészítette a gólját. Várta, mikor találhat Ghezzi kapujába.

A 6. percet mutatta a stadion órájának a mutatója, amikor Hamrin első gólja megérett.

Három perc múlva Milani, a másik előretolt középcsatárom, talált be a milánóiak kapujába. És a 15. percben ugyancsak Milani gólja után lelken-dezett a firenzei közönség.

A két előretolt középcsatáros taktikám ellen a milánói együttes sem tehetett semmit!

A Milan nem adta fel. Nagy erőfeszítéseket tett a 0 : 3 ellenére is. Az angol Greaves góljával 3 : 1-gyel fordult a két csapat. Szünetben, az öltözőben rendet kellett csinálnom, mert ott úgy festett a helyzet, mint valami búcsújáróhelyen. Az ajtókat le kellett zárni. Nem kerülhettük el, hogy egyesek meg ne sértődjenek. Tudják, hogy van az, a sikernél egyszer csak feltűnnek olyan arcok is, amelyekkel – odahaza is előfordul ilyen eset – csak a sikernél találkozik az ember.

Az ünnepléstől, a mérkőzés 90. percétől azonban elég messze voltunk. Még előttünk állt a második negyvenöt perc, minden kérdőjellel, előre nem látott mozzanataival. Játékosaimat óva intettem attól, hogy a második féldőre öntelten fussanak ki. Hiszen gyakran előfordult már a labdarúgásban, hogy szünet után pontosan az ellenkező képet nyújtotta a játék, s az eredmény is, mint az I. féldőben.

A kezdés utáni 10. percben Hamrin kicsalta Trebbit a szélre, ott fakép-nél hagyta és aztán a középre kigyózott, úgy tett, mintha a kiugrásra vára-kozó Milanit játszaná meg, de egy csel után kapura lőtt: – 4 : 1!

Fellélegeztem . . .

Az újabb gól után gyúrónkkal, Farabulinivel üzenetet küldtem a fiúk-nak, hogy ne nagyon erőltessék magukat, játszadozzanak, tartsák a labdát, s takarékoskodjanak az erejükkel. Elsősorban a Fiorentina válogatott játékosait igyekeztem megkímélni a nagy erőkifejtéstől, mert válogatott mérkőzésre készült a legjobb olasz tizeneggyel Ferrari, a szövetségi kapi-tány. Azt akartam, hogy a válogatott keretben szereplő Fiorentina-játékosok jó kondícióban álljanak rendelkezésére.

Ezzel szemben a Milan játékosai hallatlan erőkifejtéssel próbálkoztak megkísérelni a lehetetlent, legalábbis szépíteni igyekeztek az eredményen. Ez részben sikerült nekik – újra Greaves jóvoltából. A 4 : 2 után már hiába próbáltam volna visszatartani játékosaimat, hogy kíméljék magukat. A milánóiak második gólja további rohamokra ösztönözte őket. Ebből az lett, hogy balszélsőm, a gyors Petris újabb góllal beállította a végered-ményt, megpecsételte a különben lelkesen, nagyszerűen harcoló milánóiak sorsát.

5 : 2-re legyőztük a Milant!

A firenzei stadiont majd szétszedte fanatikus közönségünk. Jólesett,

hogy a Milan vezetősége, a játékosai, de a milánói szurkolók is nagy elismeréssel gratuláltak győzelmünk után.

Rocco, a nemes ellenfél edzője így fejezte ki magát:

– Egy nagy Fiorentina kábitott el minket...

Érdekes, hogy a milánói játékosokat nem törte le különösebben ez a vereség. Mindannyian elismerték, hogy nem tudtak semmit tenni – idézem Roccót – „a szinte transzban játszó firenzeiekkel szemben”.

Spadacini, a Milan egyik vezetője kijelentette:

– Ilyen legfeljebb minden öt évben történhet meg velünk. De most megtörtént...

Az edző közbeszólt:

– Ez volt a legkülönösebb mérkőzés, amit valaha is láttam... Még ma sem tudom megfejtani, hogy mi történt...

Akadtak egyes túlzó milánóiak, akik egyenesen „földlökésnek” nevezték a „katasztrófát”, ami csapatukkal megesett.

A Milan játékosai, különösen a klasszisok, veszíteni is tudnak. Különösen akkor ismerik el az ellenfél győzelmének a jogosságát, ha az Fortuna istenasszonya közreműködése nélkül születik.

A chilei világbajnokságon is szerepelt Altafini odajött hozzám a folyosón. Megszorította a kezemet és határozott hangon jelentette ki.

– Nincs mit mondanunk... Egy ilyen képességekkel rendelkező Fiorentinától nem szégyen kikapnunk...

Október negyediké óta négy bajnoki mérkőzésen szerepelt a csapat. Az új taktikánkkal, s az új edzési módszerek segítségével a négy mérkőzésén hét pontot szereztünk, s így a bajnoki tabella létráján csapatunk a negyedik helyre jutott fel. Előttünk, egy pont különbséggel, az Atalanta és a Torino állt, a táblázat élén abban az időben az Inter – mint a bajnokság legnagyobb esélyese – szilárdan, három pont előnnyel – vezetett.

A válogatott mérkőzés miatt két hét állt rendelkezésünkre a Róma elleni bajnoki mérkőzésig.

Két hét nagy idő. Viszont kevés, ha nem használják fel okosan a szünetet, a még fennálló hibák elsímítására.

Az edzéseken nem könnyítettem. A gyakorlatokat még változatosabbá tettem. A játékosok hallatlan fegyelmezettséggel vetették alá magukat minden előírásnak. Szinte feltétel nélkül adták át magukat az áldozatoknak is megkövetelő edzési műsornak. Ezt nemcsak az edzések idejére értem, hanem arra is, hogy a Fiorentina tagjai az edzőpályákon túl a magánéletükben is eleget tettek a követelményeknek. A nehéz edzéseket csak úgy tudják végrehajtani, ha sportszerű körülmények között töltik el azt az időt is, amikor nincsenek az edző és a vezetők szeme előtt.

A neves labdarúgók sportszerű életét pedig nagyon sok veszély fenyegette a nagy olasz városokban, Rómában, Milánóban és Firenzében is. A hírnév könnyen szárnyára kapja a sportembereket, szívesen látják őket a szórakozó-

helyek igazgatói is. Különösen az idegenforgalomra alapozó mulatóhelyeken a legizgalmasabb műsorszámnál is nagyobb slágert jelent, ha mondjuk fehér szmokingban megjelenik egyik-másik futballcsillag és a parketten produkálja magát. Ez ingyen reklám a nagy propagandával dolgozó szórakozóhelynek. A kísértés tehát nagy, mert kevés fiatal játékos tud ellenállni a kétes értékű sikernek, amely a lokálok hangulatában körülveszi őket.

Abban az időben sokat foglalkoztak az újságok a „Dolce vita”-nak – Édes életnek – a könnyű, de veszélyes szórakozásnak, a léha, csapodár életnek magukat átadó ifjakkal.

Szerencsére nálunk, Olaszország északi városaiban ez a gyorsan, járványszerűen terjedő tünet nem okozott a labdarúgóéletben különösebb gondokat. A délen fekvő városokban, főként Szicíliában azonban sokszor főtt a feje az edzőknek a Dolce vita miatt. Híre jött például, hogy az egyik délvidéki város csapatának vezetői „vesztegzár” alatt tartották bizonyos ideig együttesük tagjait. Kibérelték a várostól távol álló hotelt. Ott laktak együtt a játékosok – ellenőrzés alatt.

Nálunk, ismétlem, nem kellett ilyen rendszabályhoz folyamodnom. Nemcsak azért, mert Firenze északra fekszik. A csapat több tagja nő, szép családi életet él. De a nőtlennel – Dell’Angelóval, Milánnal, Malatrasival és másokkal – sem fordult soha elő zavaró kilengés. A Fiorentina játékosai – a köztünk levő jó kapcsolaton kívül, azzal is számoltak, hogy érdemes lemondani a múlt, könnyelmű szórakozásról, mert sikerükkel erősítik saját hírnevüket és – emelik az ázsiójukat. Ne feledjük – profijátékosokról van szó.

Sokat számított, hogy már 1961 őszén megkezdődtek – egyelőre tervezetekben – az előkészületek a chilei világbajnokságra. Abban az időben 7–8 játékosomat emlegették a VB-keretbe. Tehát ez is józanságra, sportszerű életmódra serkentette a mieinket.

És nagy dopping-szer volt számukra, hogy elindult a csapat a felfelé vezető úton.

November közepén – veretlenségünk kezdete óta – ez volt az ötödik bajnoki mérkőzésünk – Róma falai előtt álltunk. Ezen a mérkőzésen csatársorunk nem működött olyan olajozottan, mint a Milánnal szemben. Védelmünk viszont szilárdan állta a rómaiak támadásait. Egy gólt lőttünk, s egyet kaptunk.

Az ötödik mérkőzésünket sem veszítettük tehát el. Veretlen maradt a „liliomos” csapat. E fordulóban nagy vetélytársunk, az Internazionale csak 0:0-t ért el.

A Milan viszont a Juventusnak adta vissza a tőlünk kapott gólokat. A milánóiak a torinóiakon köszörműlték ki a firenzeiektől elszenvedett csorbát: 5:1-re győzték le a Juventust. A Milánnak ez a nagyszerű győzelme még jobban emelte a felettük, az elmúlt fordulóban aratott sikerünk értékét.

A következő forduló a Juventus-szal hozott minket össze. Úgy látszik,

hogy a torinói együttes szakvezetői „tabula rasa”-t hajthattak végre a Milántól elszenvedett súlyos vereség után. A Juventus ellenünk ugyanis kitett magáért. Torinóban gól nélküli döntetlen született. Részünkre, idegenben ez is szép eredmény, ha tekintetbe vesszük, hogy nagynevű csatárok – köztük a legendás híró Sivorí és mások – otthonukban sem tudták kapunkat bevenni.

A sorozat nem tört meg Torinóban sem: hat egymásután következő mérkőzésen a Fiorentina kilenc pontot szerzett!

Most már elég sokat beszéltek a Fiorentina yeretlenségéről. A soron következő ellenfelek ambicionálták, hogy megállítsák csapatomat a sikersorozatban. Így volt ez annak idején, odahaza a nagyválogatottunkkal is, amikor évekig nem tudták legyőzni válogatott együttesünket.

A Fiorentina esetében azonban nem évekről, hanem egyelőre csak hetekről volt szó. Hat mérkőzésen nem veszteni pontot – így mondták –, ilyen teljesítménnyel kevés csapat dicsekedhetett el eddig olaszthonban.

A hatból azonban sokkal több lett.

A következő fordulót Padovában játszottuk.

A Róma, majd a Juventus elleni döntetlenünk után újra az ötösfogatunkat vettem kezelésbe az edzéseken. A csatárok sokat gyakorolták a kapuralövést. Két kapusunk – Sarti és Albertosi – valósággal futószalagon védtek, felváltva, Milani, Milan, Petris, Hamrin és a főként távolról bombázó Dell'Angelo lövéseit, amelyeket minden helyzetből – futtából, kapásból, fordulásból, s ha úgy jött ki a helyzet: fejjel – irányítottak az ugyancsak nagy munkát kifejtő kapusok hálójába.

A jobbszélen elhelyezkedve adtam be középre a labdát csatárainknak, Chiapella a másodedző a balszélen ívelt be. Sok nyesett labdát is íveltünk be, hogy az ilyen nehéz labda átvételét, illetve lövését is gyakorolják a csatárok.

Többször előfordult, hogy én is a csatárok közé álltam. A cseles lövések végrehajtásához, a váratlan kapuralövéshez még jól értettem, sok maradt meg bennem mindabból, ami játékos koromban egyik erényem volt. Ez is segített abban, hogy átadjam tapasztalataimat. A fiatalabb játékosok nem egyszer megkértek, hogy ismétellem meg a lövések valamelyik változatát.

S persze, ilyenkor készséggel teljesítettem kérésüket – repetáltam.

Padovában, ha nem is könnyű, de szoros győzelmet aratott a Fiorentina. A padovai csapat is beállt védekezésre, veszélyes ellentámadásokkal, kiugrásokkal operált. Lelkességük hihetetlen méreteket öltött. Idegenben kivívott 2 : 1 arányú győzelmünk folytatása volt eddigi szép sorozatunknak.

Október négy óta hét találkozón nem szenvedett vereséget a Fiorentina, négy mérkőzést megnyert, három döntetlent ért el és összesített gólaránya 14 : 5 volt.

Az olasz labdarúgás szakemberei, de az egyszerű emberek is sűrűn vetették fel az év végének a közeledtével:

– Vajon melyik ellenfele állítja meg a Fiorentinát a siker-széráiban? ...

A bajnoki pontok megszerzésén kívül az a vágy is hajtotta az ellenünk pályára lépő csapatokat, hogy nevükhöz fűződjék a Fiorentina „skalpjának” a feltűzése. Erről nemcsak beszéltek, hanem sokat is írtak az olasz újságok, amelyek oldalain most már egyre sűrűbben és egyre nagyobb betűkkel nyomtatott címekkel jelentek meg a firenzei együttesről szóló hírek és edzőjükkal a beszélgetések, riportok.

A Torino ellen annyit adott ki magából a csapat, amennyi a győzelemhez éppen szükséges volt. A védelmünk határozottan utasította vissza a rohamokat, csatársorunk két góllal terhelte meg a torinóiak kapuját. 2 : 0-ra győztünk. A nyolcadik találkozón sem szenvedtünk vereséget. Összesített gólarányunk 16 : 5-re javult.

Ezt az eredményt megismételtük a Lecco ellen is. Téliesre fordult az időjárás, amikor december közepén a bergamói Atalanta látott minket vendégül. Nagyszerű képességekkel megáldott, kiváló erőkkal rendelkező csapat! Hol feltört az élmézőnybe, hol valamivel lejjebb csúszott, de soha sem hagyta el a középmézőnyt.

Bergamóban 0 : 0-as eredményünk is sikernek számított, hisz ezt a gólnélküli eredményt az elég forró légkörű bergamói stadionban vívtuk ki. A bergamóiak roppant fogadkoztak, hogy majd ők „megfékezik” a Fiorentina szekerét, elveszik tőlünk az olasz labdarúgás „veretlen csapata” címet. De nem sikerült nekik sem!

1961 végén, december 24-én megállás nélkül fordultunk át az őszi idényből a „tavaszba”. Megkezdődött a bajnokság „II. félideje”. Velencében, a lagúnák városában csaknem tavaszi időjárás fogadott bennünket – decemberben.

Sőt – képletesen izzó nyárba, kánikulába csöppentünk, ha tekintetbe vesszük, hogy milyen forró légkör fogadott bennünket és kísért végig a Venezia csapatával vívott 90 percünk alatt.

Venezia a kiesés ellen harcolt, az előző fordulóban vereséget szenvedett a Juventustól, így érthető, hogy a tőlünk szerzett pontokra, illetve pontra nagyon vásott a velencei fiúk foga.

Ami a palermóiaknak, ferrariaknak, mantovaiaknak, a milánói csapatnak, Róma fiainak, a torinóiaknak, a páduaiaknak nem sikerült – nem tudták elérni azt a derék velencei játékosok sem: immár tizenegyedik mérkőzésünkön veretlenek maradtunk. Veneziát 1 : 0-ra legyőzte csapatom.

Búcsúztunk az 1961-es évtől.

Szilveszter nagy eseményt jelent Olaszországban is. Már kora délután elkezdődik az év utolsó napjának lázas forgalma. Az üzletek, magazinok tömöttek, nagy csomagokkal a hónap alatt haladnak az emberek. Hiszen mindenki siet otthonába, vagy valamelyik étterembe, hogy családjá és barátai között vegyen búcsút az óévtől.

A Fiorentina nagy családjá és hűséges szurkoló-tábora Génúában bú-

csúzott el 1961-től. A búcsú, majd a találkozás az új évvel, nekünk nagyon kellemesen zajlott le. A Fiorentina ugyanis igen jó és eredményes játékkal fektette kétvállra – 3 : 1 arányban – a Sampdoria csapatát. A szép sorozatban e győzelem a következő játékosok nevéhez fűződik: Sarti – Malatrasi, Gonfiantini, Robotti – Ferretti, Orzan – Hamrin, Dell'Angelo, Milani, Bartu, Petris.

A jól összeszokott ötösfogaton tehát egy helyen, a balösszekötőben változtattam. Itt kapott helyet új szerzeményünk, a török válogatott volt csatára, Bartu. Nevét bizonyára jól ismerik Pesten is. Bartu szerepelt a Csepel elleni EK-mérkőzésen volt klubcsapatában, a Fenerbahce-ban. Csepelen kitűnően játszott a gyors és rendkívül technikás török fiú. Nagy része volt abban, hogy a Fenerbahce – meglepetésre – elűtötte a kupában a Csepelt a továbbjutástól.

Bartu jól érezte magát Firenzében. Különösen az olasz ételek, az itáliai konyha nyerte meg nagy tetszését. A spagetti kedvence lett a török csatárnak. Oly annyira, hogy az edzésről edzésre megfigyeltem, hogyan terebélyesedik alakja. Amikor leültem vele, hogy erről beszéljek, megmagyaráztam, hogy kitűnő étvágyát csillapíthatja olyan speciális olasz ételekkel is, amelyek nem növelik testsúlyát. Mert a többlet természetesen azt is eredményezte, hogy lényegesen lelassult ezáltal játéka.

Bartu megértően fogadta tanácsaimat, azt a hírt, hogy a Fiorentina sportorvosával olyan étrendet íratam fel neki, amely kalóriadús, viszont nem hizlal.

A török fiú csak akkor szomorodott el, amikor közölték vele:

– A spagetti nem szerepelhet a menüben!...

A „spagetti-elvonókúra” bevált. Bartu lefogyott, elérte régi testsúlyát és gyorsaságát.

1961. október 4-től december 31-ig tizenkét nehéz, kemény találkozót vívott bajnoki mérkőzésen a „lilios” csapat.

Tizenkét alkalommal nem győztek le minket, tizenkét mérkőzésen szereztünk pontokat, illetve pontot. Nyolcszor győzelemmel vonult le csapatom a küzdőtérrel.

Eredményekben: egy tucat boldogság. A legszebb, legértékesebb „újévi ajándék”, amit a játékosok és magyar edzőjük adott át a Fiorentina szurkolóinak.

TOVÁBB A „HUSZADIK” FELE...

A chilei világbajnokság előkészületei Olaszországban is komoly méreteket öltöttek. Az év elején Ferrari szövetségi kapitány, Mazza és Herrera nagy erőfeszítéseket tettek, hogy kijelöljék a szűkebb VB-keretet.

Triálról triálra újabb és újabb játékosokkal kísérleteztek. Úgyiszlóvn minden számbavehető labdarúgó felvonult az előkészítő-mérkőzéseken, amelyekből azonban még nem tudtak tiszta képet alkotni.

A Fiorentina az 1962. január 7-re kisorsolt Bologna elleni találkozóra készült.

Ez a mérkőzés volt sorrendben, az úgynevezett „veretlenségi sorozatunkban” a tizenharmadik.

Az emberek többnyire úgy vannak egyes számokkal, hogy azokból következtetéseket vonnak le jövőjükre, sorsukra, a szerencsére, s balszerencsére és így tovább...

A köztudatban mint szerencsés, nyerő szám szerepel a 7-es és a 21-es. A 13-as számot általában nem kedvelik az emberek, olaszokban sem. Így volt ez a chilei világbajnokságon is: az egyik uruguay játékos, Martinez kapta volna a 13-as rajtszámot, de mivel ő is roppant babonás, az uruk kijárták a FIFA-nál, hogy a 13-as szám ne szerepeljen játékosaik mezén.

A sorozatban a „tizenharmadik” 90 perc számunkra örömet jelentett. Bologna csapatát 1:0-ra legyőztük.

A Bolognának, a Fiorentina elleni mérkőzése előtt 23 pontja, nekünk 27 pontunk volt. Az első helyen az Inter állt 29 pontjával. Mindezt azért említtem, hogy érzékeltessem azt a nagy harcot, amely a jobb helyezésekért folyt.

A fellelkesült Fiorentina-vezetőknek, valamint a szurkolóknak úgy látszik, hogy az évés közben jött meg az étvágyuk...

Amikor átvettem a firenzei együtttest, csak azt kívánták tőlem, hogy jó, szolid helyen horgonyozzon le csapatom a bajnoki idény befejeztével. Most már, a számukra váratlan siker láttára, a hozzám jutott hírek szerint – már nem is titkon – egyes vezetők abban reménykedtek, hogy – a Fiorentina nyeri az 1961–1962. évi bajnokságot.

Csak utólag tudtam meg, hogy azokkal a tárgyilagos nyilatkozataimmal, amelyeket az újságoknak adtam: „mi nem bajnokságot akarunk nyerni, hanem az új csapatot szeretném összekovácsolni” – nem mindenben értettek egyet a vezetők. A bajnoki cím elnyerése lebegett a szemük előtt: azt szerették volna olvasni a lapokban, hogy Hidegkuti edzőnek az a célja, hogy a Fiorentinát a bajnoki babérkoszorú öveze majd.

Bár ehhez elég közel álltunk, mégsem tartottam csapatomat a bajnoki cím várományosának: ismervé más együttesek erejét, s azokat az akadályokat, amelyekkel még meg kellett birkóznunk.

Itt volt például a Bologna elleni mérkőzésünk. Fulvio Bernardini, a Bologna edzője, a nagy Róma csapatának hajdani válogatott centerhalfja, ütőképes együtttest kovácsolt össze a kitűnő erőkből álló játékosokból. Több klasszis játékos is szerepelt a Bolognában. A chilei világbajnokságra például négy játékost, a középhátvéd Janichot, a jobbfedezet Tumburust és a Bulgarelli, Pascutti balszárnyat adta a Bologna. Mint érdekességet említem: a VB santiagói csoportjában lezajlott Olaszország–Svájc mérkőzésen – amelynek nem volt jelentősége, mert mind az olasz, mind a svájci együttes már kiesett – Olaszország csapata 3 : 0-ra legyőzte Svájc válogatottját, s a három gólból a VB-n először szerepelt Bulgarelli két perc alatt két gólt lőtt! Bulgarelli sokoldalú játékos, általában balösszekötőben szerepel, a VB-n azonban a jobbösszekötő helyén játszott, kitűnően. A másik Bologna-csatár, Pascutti is kiemelkedő teljesítményt nyújtott.

A Bologna nagyon nehéz diónak bizonyult. Csatáraink az első félidőben nem tudták feltörni a védelmüket, kulcsembereinket védőik igyekeztek lefogni. A szünet utáni 3. percben azonban a higanymozgású Bartuval szemben Tumburusék nem tehettek semmit. A török fiú „nagy vizsgájának”, s „próbatételének” nevezték el a mérkőzés tükreben Bartu teljesítményét az olasz lapok: ő lőtte ugyanis a 48. percben a mérkőzés egyetlen – győzelmünket hozó – gólját.

Most már szorosan felzárkóztunk a bajnoki cím nagy esélyese, az Inter mögé: Herrera csapata ugyanis e napon nem tudott megbirkózni a Torinóval, az Inter gól nélküli döntetlent ért el, ők 30 ponttal vezettek a bajnoki táblázat élén, mi 29 ponttal a második helyet foglaltuk el.

Ki gondolta volna ezt?...

A Bologna elleni mérkőzésünkre a két csapat kockázat nélküli játéka nyomta rá a bélyegét. A bolognaiak mindenáron győzelmet akartak elérni, ezért sokat idegeskedtek a csatáiraik.

Ezúttal Bartunak adtam ki az utasítást, hogy előretoltan igyekezzenek

gólra törni. Bartura Fogli vigyázott, illetve őrizte volna a törököt, ha az hagyta volna magát lefogni. A bolognaiak veszélyes, válogatott balszárnya miatt megerősítettem a védelmünket azzal is, hogy Petrist kissé hátravontam, hogy zavarja az ellenfél csatárait. A sokmozgásos csatárjátékunk, a tudatos helycserék, a posztok változtatása nagyon idegessé tették a Bologna játékosait. Hamrin például nem egyszer saját 16-osunkig húzódott vissza, hogy onnan előretörve robbanjon a Bologna kapuja elé.

A mérkőzést eldöntő gólunk nem a Bartutól eddig megszokott módon született, hanem csatársorunk egyik nagy zavart okozó helycserés támadásából. A gól megszületése előtti pillanatban az egyik támadónk sem tartózkodott a meze hátán viselt számnak megfelelő helyén.

A lapok a mérkőzés után Bartu nevétől voltak hangosak. Pedig még mennyi csiszolni való akadt a Boszporusz-parti fiatalembereken. Olyan nyersanyag volt, amelyre jócskán ráfért a simítás.

Csapatom tagjainak nagy akaraterejére mutat az is, hogy kapusom, Sarti kézszerűléssel, Bartu pedig bokarándulással játszott a mérkőzés nagy részében.

És a rákövetkező fordulóban, ha nem is vágtunk vissza a Lanerossinak őszi vereségünkért, de továbbra is megőriztük veretlenségünket, 1 : 1-gyel vonultunk le a pályáról.

Már két kérdőjelet is tettek annak a cikknek a címe után, amely így hangzott: „Mi a titka a Fiorentina verhetetlenségének??...”

Ebben az időben a Fiorentina neve rendszerint óriási betűkkel jelent meg a La Gazzetta dello Sport című újság címlapján.

Feleséggel esténként a gratuláló levelek egész tömegét rakosgattuk. A szenvedélytől, klubszeretettől fűtött írások között sűrűn akadt illatos, lila színű papíron írt is, s sok olyan, amelyen a levélíró olajos kézlenyomata arra mutatott, hogy az illető a gépe mellett róttá papírra gondolatait.

Ezek a kedves írások többet jelentettek számomra, mint a kétségkívül nagy propagandát képviselő, a magyar edző „boszorkány-konyhájáról” szóló, a reklám sokfajta eszközét felvonultató cikkek sorozata.

Ha már a reklámnál tartunk, hadd mondjam el, hogy miközben a Fiorentina napja fényesen ragyogott, mire használták fel – akarva, nem akarva – játékosaim népszerűségét.

Az első helyen álló, nagyhírű Internazionale elleni mérkőzésünkre készültünk. Tehát derbire, méghozzá a javából. Óriási hírverés előzte meg ezt a mérkőzést, amely visszavágója volt az őszi találkozóznak, amelyen 4 : 1 arányú vereséget szenvedtünk. Emlékeznék még arra, hogy ez a vereség milyen szomorú visszhangot váltott ki Firenzében. Nekem azonban ez az 1 : 4 arra volt jó, hogy végrehajtsam csapatomon azt a bizonyos „műtétet”, átszervezzem együttesemet és új taktikára térjek át.

1962. január 21-én került sor a Fiorentina-Internazionale rangadóra. A klubom vezetői közölték velem, hogy három nappal a vasárnapi derbi

előtt, csütörtökön délután, a Fiorentina játékosai egy másfajta „rangadón” is szerepelnek.

Arról van szó, hogy a firenzei nagy divatszalonok új modelljeiket a mi stadionunkban mutatják be. De nem a megszokott keretben! A manőkenek oldalukon a Fiorentina játékosaival vonulnak fel a tavaszi divatra kíváncsi publikum előtt. Persze ez azzal is együtt jár, hogy mondjuk Hamrin, felszerelésben felvezeti a nagyesztélyiben délcegen libegő „jaguárt” – idézet nem tőlem, hanem a lapokból – így nevezik ugyanis a jellegzetesen puhán, macskaszerűen és kényeskedve lépkedő bájos próbakisasszonyokat.

Persze nem mondhattam ellent. Az edző nem foszthatta meg a firenzei hölgyeket a nem mindennapi parádétól.

Így történt, hogy a labdarúgás és a divat karöltve felvonult a gypeszönyegen. Játékosaim eleinte nagy kedvvel végezték dolgukat, fényképeztették magukat a laméruhás, dekoltált vagy a csinos háromnegyedes kosztűmös „jaguárokkal”.

Még szerencse, hogy mindez januárban zajlott le. Így nem kerülhetett sor a legújabb bikini-strandruhák bemutatására... Egyrészt a manőkenek megfagytak volna, másrészt az ilyesfajta bemutató nem illett volna bele az Inter elleni mérkőzés előkészületeinek a műsorába...

Néhány játékosomnak – inkább a nőknek – nem nagyon tetszett az egyre jobban elhúzódó bemutató, amelynek főszereplői nem is a jaguárlányok, hanem a Fiorentina-fiúk voltak.

A divatbemutatón az egyik újságíró kérdéseket intézett hozzám. A fő téma ez volt:

– Az Inter elleni mérkőzés előtt idegesek a Fiorentina játékosai?...

– A jó idegzetűek nyugalmat színelek, de befelé remegnek, mint a telivérek a Grand Prix előtt. Egyébként úgy gondolom, hogy az Inter játékosai sem nyugodtabbak... Pedig a nyugodt idegzet most a legfontosabb... De hogyan lehet nyugodtnak lenni – panaszkodtam –, amikor mindenki, akivel találkoznak játékosaim, azt mondja: „És nem szabad veszíteni az Inter ellen!... Meg kell őket verni mindenáron!...” Hihetetlen... – folytattam. – Hosszú évek óta élek a labdarúgásban, de soha nem tapasztaltam ilyen feszült, ideges légkört, mint most...

– Ezt meg kell szokni...

– Mi igyekszünk, de mostanában annyira szorongatnak bennünket, nyugtalanítják a játékosaimat. Nyugalomra van szükségünk! Csak így állhatjuk meg az Inter ellen vasárnap a helyünket. Ha kikapunk, kifütyülnek minket, mint az öreg ökölvívókat... – búcsúztam a riportertől.

Miután a „jaguárok” – Dell’Angelónak, a legstrammbabb, akkor még nőtlen játékosomnak a díszkíséretében – elvonultak a gypeszönyegről, átvettem a karmesteri pálcát, illerve a sípot.

Edzést tartottunk. Külön foglalkoztam Gonfiantinival, kipróbáltam, mert a bokáját fájlalta. Aztán két-két ötös csapattal kikapuztunk. Az egyik

csapatban a csatárok, a másikon a védők játszottak. A kikapuzást én vezettem be a Fiorentinánál. A játékosok megszerették, nagyon ambicionáltak a csatárreszek közötti viadalt. Ezúttal a csatárok győztek. Sarti legnagyobb bánatára: kapusunk még az ilyen családi körben lejátszott játékokban sem szeret gólt kapni.

Gonfiantini már Farabulini masször kezelése alatt állott, amikor leültem a gyúrópad mellé. Középhátvédünk gyomorbántalmakra panaszkodott, féltő volt, hogy az Inter ellen nem vállalhatja a játékot. Gonfiantini Farabulini mester kedvence, s emellett gyúrónk a babonákban is hitt, mert így kesergett a hír hallatán:

– Még csak az hiányzik, hogy Gonfiantini az Inter ellen ne játsszon!... Palermó ellen szerepelt először a csapatban, s emlékszik signor Nándor, Palermóban kezdődött el veretlenségi szériánk...

Gonfiantini tulajdonképpen firenzei. Illetve a Firenzéhez közel fekvő Signában lakott, ott katonáskodott. Tehetséges játékos. A Fiorentinába én hívtam. Mivel azonban nem tudott gyorsan bekerülni az első csapatba, Gonfiantini nagyon elkeseredett. Egyszeren le kellett őt beszélnem arról, hogy elhagyja Firenzét, azt a csapatot, amelyben – ő az egyetlen firenzei. Biztattam, eljön az ideje annak is, hogy beteljesüljön vágya. És Gonfiantini a katona: előlépett. Most nagy próba előtt állt: az Inter elleni mérkőzésen őt bíztam meg a nagyszerű Hitchens semlegesítésével.

Gonfiantini rendbejött a rangadóra, amelyen – a „jaguárok” helyett – most a Fiorentina tartott bemutatót: pontosan visszavágtunk nagy ellenfelünknek... Fordítva állítottuk be a végeredményt, 4 : 1-re legyőztük az Internazionalet, ezzel a csapattal: Sarti – Robotti, Gonfiantini, Castelletti – Malatrasi, Marchesi – Hamrin, Bartu, Milani, Dell'Angelo, Petris.

Az Inter így állt fel: Buffon – Picchi, Guarneri, Facchetti – Masiero, Bolchi – Morbello, Suarez, Hitchens, Corso, Mereghetti.

Úgy gondolom: az Inter nagynevű, sőt világhírű játékosait – Suarez, Hitchenst és másokat – sem kell külön bemutatnom.

A 90 perc légkörét nehéz visszaadni. A mérkőzés minden mozzanata, a játékosok minden mozdulata, a legcsekélyebb hiba, vagy elvétett labda sorsdöntő lehetett.

A tudáson, a jó taktika helyes alkalmazásán kívül ezen a mérkőzésen valóban az idegek játszották a legnagyobb szerepet. Az idegek uralták a mezőnyt a zöld gyepon és a lelátón is.

Bartuval a mérkőzés előtt is hosszan beszélgettem. Megmondtam neki, hogy Hamrinnal és egy másik csatárral a „háromszög”-játékot alkalmazza.

Az Inter kulcsembereit – Suarezsal az élükön – valósággal szóhoz sem engedték jutni a mieink. Nem adtak nekik egy másodpercnyi, egy centiméternyi előnyt sem a labda megszerzésében.

Ezen a mérkőzésen Bartu és Milani kapta az előretolt csatár szerepét.

Az első félidőben Milani két gólt, Bartu pedig egy gólt lőtt. 3 : 0-ra fordultunk, majd Milani újabb góllal növelte eredményünket és Suarez, amikor már a micink lazítottak az iramon, csak szépiteni tudott.

Kigyulladtak az örömtüzek a stadionban. Kissé szemlesütve, de leírom: a Fiorentina magyar edzőjét a szurkolók a vállukon vitték le a pályáról. Roppant nagy veszélynek voltam kitéve, hiszen hol a lábam kalimpált az égne, hol fejfelé hurcolt kifelé az önfeledten ünneplő tömeg.

Amikor végre játékosaimmal együtt földre ért a lábunk, elsőnek Herrera szorított velem kezét. Tőle gyorsan elsodort a tömeg, a kiváló spanyol szakemberrel nem sokkal később Rómában találkoztam, az olasz VB-keret edzőmérkőzésén. Ott nyugodtabb körülmények között mondhatta el mindazt, amire Firenzében nem nyílt alkalma:

- Nandor, gratulálok a csapatához... Elismerem, ilyen arányban is megérdemelten győztek le minket... Sok erő van a csapatban, lendületes játékuk imponáló. És ami a legfontosabb: 90 percig megállás nélkül játszottak a fiai, nem álltak meg, hajtottak... Gratulálók!...

Újabb levelek tömkelege. A feleségemnek ügyeletet kellett tartania a telefonunknál. Hiszen a Fiorentina a győzelem után a Milannal és az Interrel azonos pontszámmal, de jobb gólarányunkkal a bajnoki táblázat első helyére került fel!

Aznap este a klub egyik vezetője, félig tréfásan, félig komolyan azt mondta nekem:

- Még ezek után sem mondja ki, hogy a Fiorentinából bajnokcsapatot csinál?

A derék vezető nagyon furcsán nézett rám, amikor válaszként a fejemet ráztam.

Talán egyesek félreértének, ha most saját gondolataimat, saját szavaimat írnám le válaszként erre a kérdésre:

- Mi a titka hát a Fiorentina meglepő sikereinek?...

Részleteket közlök helyett. Gualtiero Zanetti-nek, az egyik legnevesebb olasz szakírónak a cikkéből:

... Ami Hidegkuti több elődjének nem sikerült a Fiorentinánál, azt a magyar edző végrehajtotta. Rávezette csapatának játékosait a korszerű labdarúgás útjára. Amit azelőtt mások elhanyagoltak, arra Hidegkuti nagy gondot fordított: emberileg is foglalkozott labdarúgóival, megismertette velük azokat az értékeket, amelyekkel rendelkeznek és az addig bennük lappangó erőnyeiket, tudásukat napfényre hozta. Megmagyarázta és megértette velük, hogy egyénileg és a csapatmunkában is mi a feladatuk. A labdarúgás ABC-jét is átvette velük, a korszerű elemeket bevitte játékkukba, megszervezte, átalakította játékfelfogásukat, s mindez Hidegkuti érdeme. Az Inter elleni mérkőzés is őt igazolja...

Játékoskoromból emlékeztem arra, hogy a kiemelkedő siker gyorsan a magasba dobja az embert. A balsiker, az első kisiklás után - akármilyen

körülmények között is születik meg az – gyorsan felejtene. Van eset arra is, hogy eldobják azt, akit nem is olyan régen éppen ők istenítettek.

Csapatom tovább haladt sikersorozatának az útján.

A következő fordulóban 3 : 2-re legyőztük az Udineset. Cataniával 0:0-t csináltunk. Palermót – velük kezdődött el annak idején veretlenségi sorozatunk – 2 : 0-ra megvertük. A Spallal idegenben 1 : 1 született. A Mantova csapatát otthonunkban 1 : 0-ra győztük le. Ezzel a győzelmünkkel – 1961. október 4. óta 1962. február 25-ig húsz bajnoki forduló izgalommal teli, idegtépő 90 percében egy alkalommal sem szenvedett vereséget a firenzei „lilios” csapat!

Még hét bajnoki mérkőzés volt hátra a bajnoki idény befejezéséig.

Hét nehéz forduló, s legközelebbi, a legnehezebb talán mindkőzt: március 4-én a Milan elleni találkozónk.

Azokat a jeleket láttam kiütközni a Fiorentinából is, amiket megfigyelhettünk a régi magyar nagyválogatott tagjain, nagyszerű sikersorozatunk során. Ellenfeleink hatalmas erővel vetették magukat a küzdelembe, cél-táblaként állt csapatom: melyik együttes fosztja majd meg veretlenségétől. Hallatlan verseny alakult ki a bajnoki cím elnyeréséért az élmezőnyben, amelyben mi is ott álltunk, méghozzá a legelején.

Labdarúgó legyen a talpán, aki futószalagon szállítja hétről hétre, hónapról hónapra a sikert olyan erős mezőnyben, mint az olasz A-liga mezőnye. A Fiorentinától ez a 20-as széria is hatalmas fegyverténynek számított.

Az idegfáradtság egyre jobban megmutatkozott a játékosokon.

A tudás, az akarat megvolt bennük, a sportszerű étellel sem volt baj. De kimerültek idegileg. A nagy feszültség reakciója kijött belőlük a Milan elleni találkozón, idegileg úgy roppant össze az együttes, mint annak idején Svájcban, az 1954-es VB-n az NSZK elleni döntő mérkőzésen a magyar válogatott csapat.

A sok utazás – Cataniába például 1200 kilométeres utat kell megtenni – a nehéz mérkőzés-sorozatok egymásutánja, a hétközi és kupa-mérkőzések, a nemzetközi kötelezettségek – nemcsak a Fiorentina, hanem más klubcsapatok erejét is felőrölték. Nem állt csapatomnak rendelkezésére megfelelő játékosgárda, csaknem azonos összeállítású együttesel küzdöttük végig az egész idényt.

A Fiorentina tizenkét hónap alatt hozzávetőlegesen 50 komoly mérkőzést játszott. Fontos a sok mérkőzés, a nemzetközi tapasztalat, hiszen egy év alatt 50 mérkőzés nem túlzottan sok; a brazil klubcsapatok általában évente 70 találkozót bonyolítanak le. Jó a sok mérkőzés, hiába edzenek a játékosok nap mint nap szorgalmasan, ha nehéz mérkőzéseken nem szereznek tapasztalatot, a legodaadóbb edzéseknek sem lehet meg az eredménye.

Nem itt volt a hiba a Fiorentina esetében.

A bajnak gyökerét abban látom, hogy a sűrített bajnoki és kupa-mér-

közésekre 20-22, legalábbis megközelítően egyenértékű játékosnak kellene rendelkezésre állnia. Nálam ilyen játékos-gárdáról nem lehetett szó. Nem tudtam tehát az állandó igénybevétel alól időnként mentesíteni játékosaimat.

Súlyos - 5 : 2 arányú - vereséget szenvedtünk a Milantól.

Mi történt utána?

A Milan 41 pontjával elének került az élre.

A Fiorentina egy pont különbséggel helyezkedett el mögötte.

Másfél évvel ezelőtt, amikor átvettem a firenzei csapatot, ha kijelenttem volna a klub vezetőinek:

- Uraim, 1962. március 4-én garantálom, hogy egy ponttal a második helyen köt ki a csapat...

Erre akkor nyilván hatalmas ujjongás vagy kétkedés lett volna a visszhang.

*

A labdarúgóélet, a játéktér is tele van konfliktusokkal - akárcsak az igazi élet.

Gondolatban ma is megbecsüléssel, szeretettel és elismeréssel adózom csapatom minden játékosának. Bebizonyították, hogy nincs lehetetlen a szórakozást nyújtó, a szurkolóknak is sok örömet szerző játékban, ha odaadással, áldozatokat is hozva adják át magukat a hivatásuknak.

Az olasz labdarúgók hivatása a labdarúgás.

Profik.

De a hivatásszerűen űzött labdarúgó-sportban is egyik döntő tényező - a szív, a lelkesedés. Enélkül még a legrutinosabb profi sem élhet meg.

Ilyen profijátékosok voltak a kezem alatt a „liliomos” fiúk.

Talán még azt jegyzem fel a veszített milánói csata után, hogy a Milan nagy győzelmét, az egyik valóban nagy képességekkel megáldott ifjú milánói csatár, Rivera érdemének tartották. Igazságtalannak tartom ezt a megállapítást, mert Riverán kívül a többi tíz milánói is megtett mindent a sikerért.

Azokat a jelzőket, amelyeket az Inter elleni győzelmünk után a Fiorentina-ra aggattak, most a Milan kapta meg.

Megérdemelten.

De azt már különösnek tartom: ugyanazok, akik a „20-as szériánk” során, miután egyénileg magasra emelték játékosaimat - a San Siro stadionban elszenvedett vereség, az első veszített csata után - egyszeriben megállapították: egyes Fiorentina-játékosok tudása még nincs megfelelő színvonalon... Atlétikusan még nem elég képzetek... És így tovább.

Kérdezem: milyen erényekkel vívták ki eddigi sikereiket? Azokat a sikereket, amelyekre alig találunk példát az olasz labdarúgásban.

*

A következő héten a római olimpiai stadionban még érezték játékosaim a lábukban a milánói 90 percet. 1:0-ra szenvedtünk vereséget a Rómától, utána 1:0-ra legyőztük Sivori csapatát, a Juventust. Padovában 3:1-re győztünk, a Torinót 2:0-ra fektettük kétvállra, a Leccótól 3:2-re kaptunk ki és az idény utolsó mérkőzésén sem jött jól ki a lépés: az Atalanta csapata 1:0-ra legyőzött minket.

A Fiorentina az 1961-1962. bajnoki évben végül is a 3. helyen kötött ki. Számomra a csapat teljesítménye kielégítő volt.

Igazolva lettem, amikor soha nem beszéltem úgy a csapatomról, hogy azzal 1961/62-ben bajnokságot nyerhetek.

Nem futottam elérhetetlen ábrándok után.

FIRENZÉTŐL MANTOVÁIG

Befejeződött a bajnoki idény. Már hetekkel azelőtt érdeklődtek a Fiorentina vezetői, hogy mik a terveim.

Hosszasan beszélgettem az idény befejezése előtt a firenzei vezetőkkel, nem akartam, hogy az utolsó napokra halasszuk a tárgyalásokat, a Fiorentinával kötött szerződéseim ugyanis két évre szólt.

A Fiorentina vezetői azt szerették volna, ha további két évre kötöm le magamat náluk.

Az olasz klubok általában kétéves szerződést kötnek az edzőkkel, megértettem tehát a vezetők álláspontját.

Azt viszont a firenzei vezetők már nem értették meg, hogy a kétéves szerződés helyett én miért csak egy esztendőre szólót akarok kötni. Elhatározásom mellett kitartottam. Így történt aztán, hogy bejelentettem: meg kell válnom a Fiorentinától, mert csak egy évig kívánok még olasz csapatnál működni.

Nagy visszhangot keltett nemcsak Firenzében, hanem az egész olasz labdarúgásban ez az elhatározásom, amelyről tudomást szerzett a Mantova vezetősége is.

Néhány nap múlva a tárgyalóasztal mellől már mint a Mantova új edzője álltam fel. Aláírtam az egyéves szerződést a mantovai csapathoz.

*

A Fiorentina játékosai először nem akarták elhinni, hogy távozom tőlük. Nehezen nyugodtak bele a változtathatatlanba. Bevallom, bennem is mély nyomokat hagyott az a tudat, hogy megválok attól az együttestől, amellyel összeforrtam, amelyhez oly sok szép emlék fűz.

De nem tehettem mást.

Át kellett esnünk a búcsú nehéz óráin is.

A Fiorentina játékosai elhatározták, hogy a hivatalos búcsúztatáson kívül ők külön búcsúestet is rendeznek.

Nehezen tudtam csak leplezni meghatódottságomat, amikor beléptem a firenzei „Sabatini” étterem külön helyiségébe.

Ott ültek a csapat tagjai a fehér asztal körül. Bennem felelevenedett egy régi emlék, annak az estének a hangulata, amikor közel két esztendővel ezelőtt a Bajza utcai klubhelyiségben búcsút vettem az MTK-tól, régi társaimtól, s a fiatal játékosoktól.

Most ugyan a helyszín és a szereplők megváltoztak, a hangulat azonban csaknem az volt, mint otthon, annak idején.

A búcsú nehéz volt. Bár a firenzei játékosok sűrűn hangoztatták, hogy ha az edzőjük más klubhoz megy is át, tőlem sohasem szakadnak el.

A csapat derék gyűrőjét, Farabulinit kérték fel, hogy ő tolmácsolja búcsúszavaikat. Aztán átnyújtották ajándékukat, egy szépívű ezüst kávékészletet. S megjegyezték:

– Ez az ajándék jelképe annak a barátságnak, amely összefűzi a Fiorentina csapatát magyar edzőjünkkel... Ha majd a vitrinben ráesik a tekintete az ajándékunkra, gondoljon majd ránk...

Elmondtam, hogy én nem búcsúszom tőlük. Csak más klubhoz megyek. Gondolatban nagyon sokat leszek majd köztük. Hiszen a Fiorentina volt az az első klubcsapat, ahol elkezdtem olaszországi működésemet.

*

A szurkolók...

Nem volt könnyű nekik sem, nekem sem. A lakásunkhoz közel lakik egy család, a családfő régi szurkolója a Fiorentinának. Az idősebbik fia úgy tízéves lehet. Nemegyszer találkoztunk az utcán, amikor kézenfogva sétált a gyerekekkel. Ilyenkor mindig megállított és a kisfiának, rám mutatva, magyarázta:

– Mario!... Signor Nandor majd nagy futballistát nevel belőled...

Az elutazásom előtti napokban újra összetalálkoztunk és a papa szemrehányóan csak azt mondta:

– Most mi lesz Marióval?...

Megnyugtattam az aggódó papát: nem lesz különösebb gondja a gyerekekkel. Mert ha tehetséget mutat a fiú a labdarúgáshoz, akad sok edző Firenzében, aki jó labdarúgót nevel a gyerekből.

A firenzei „La Nazione” című nagy napilap ilyen című cikkében vett búcsút tőlem:

„Addio Nandi!... E grazie...”

Addio... És köszönet...

Eg veled Firenze. s köszönöm én is azt a szeretetet, megértést, amelyben a magyar edző részesült az ott töltött több mint másfél év alatt.

Az olasz labdarúgásban is elég sűrűn váltják egymást az edzők. A játékosok megszokták, hogy bizonyos idő múlva más mester oktassa őket, más edzési módszereket ismerjenek meg. A Fiorentina játékosai azonban sokszor mondogatták:

– Mister, nálunk most nemcsak egyszerű edzőcseréről van szó. A barátunktól is búcsúzunk... Addio... E grazie...

*

Kilométerekben nem hosszú az út, amit kocsival Firenzétől Mantováig megtesz az ember. Számomra mégis nagyon hosszúra nyúlt ez az utazás. Átvitt értelemben és igazában is. Késő este vágtam ugyanis neki az útnak és bizony eltévedtem az országúton, nagy kerülővel értem hivatásom új székhelyére.

A feleségemtől később megtudtam, hogy miközben én úton voltam Mantovába, firenzei lakásunk telefonja sűrűn csöngött.

A mantovai vezetők érdeklődtek: mi történt velem? Már meg kellett volna érkeznem, hosszú idő óta várnak. Talán nem történt valami bajom? Vagy talán meggondoltam?

A feleségem megnyugtatta a derék mantovaiakat.

Ejfélt ütött éppen a mantovai Andrea-templom toronyórája, amikor a békés csöndben pihenő régi város terén, a vörös téglából épült campanile tövében megállt a kocsi.

Nem ismertem ki magamat, tájékozatlan voltam, hiszen ezt megelőzően csak egyszer jártam itt, előbbi csapattal, a Fiorentinával.

A benzinkút lámpája még világított. A kút kezelőjéhez léptem, megkértem, hogy igazítson el. Amikor megtudta, hogy a város csapatának új edzője az érdeklődő, a kezét nyújtotta:

– Nagy szeretettel várják itt...

Miközben megtöltötte a kocsi tartályát benzinnel, még hozzáfűzte:

– Sokan segítünk... Öröme lesz az új csapattal. Csak bátorítani kell majd a fiúkat, mester...

Mantova jóval kisebb területen fekszik, mint Firenze. Mégis, sok a hasonlóság köztük. Parkok, tavak egész sora. Műemlékek. A Piazza d'Erbe-n Dante szobra. A Gonzagák régi palotája, a sok műemlék sűrűn idézi benem az Arno-parti várost.

A Via Monteverdi után a Torre-Montellón rendeztem be az új otthonomat. Signora Desidora, a Mantova csapata egyik vezetőjének a felesége segített a feleségemnek abban, hogy otthonossá tegyék új lakásomat.

A Fiorentina játékosai gyorsan megtudták a mantovai lakásom címét. Szinte nap mint nap becsönget a postás, hozza az üdvözlő lapokat régi csapatom játékosaitól. Albertosi az esküvőjére is meghívott.

Firenze, a Fiorentina – valóban nem szakadt el tőlem.

Az első mérkőzésen – a mantovaiak kupa-mérkőzésén – körülfogtak az emberek. Szeretettel fogadták a szurkolók is az új edzőt.

A játékosokkal alighogy megismerkedtem, máris utaznom kellett velük, akkor zajlottak a nyári kupa-küzdelmek. Az Újpesti Dózsa elleni két mérkőzésen egyebet még nem tehettem, mint figyeltem a csapat teljesítményét, a játékosok egyéniségét. Sok sérültje volt abban az időben a Mantovának, s ez a körülmény bizony befolyásolta teljesítményüket.

Amikor az első komoly edzést tartottam Mantovában, eszembe jutott az az idő, amikor a Fiorentinával ismerkedtem. Most más volt a helyzet. Az olasz nyelvtudás eléggé megkönnyítette a dolgom. A Mantova vezetői egyébként szerény igényeket támasztottak:

– Mi nem kívánunk sokat... Azt szeretnénk, ha csapatunk nem esne ki az első ligából...

– Megpróbáljuk... – válaszoltam. És arra gondoltam, hogy annak idején a Fiorentina vezetői sem kívántak ennél sokkal többet.

A szurkolók között már többen akadtak, akik mást is reméltek a magyar edzőtől:

– Új stílust visz majd, ugye a csapatba?... És felhoz majd néhány játékost...

A mantovaiaknak tett ígéreteket beváltottam – csapatuk bennmaradt az első ligában. Ez volt a legtöbb, amit rövid idő alatt tehettem.

*

Egy esztendő múltán új feladatok, új élmények vártak rám. De most már újból odahaza.

És az olaszországi tapasztalatokkal, reméltem, hogy a magyar labdarúgásnak hasznára tudok majd lenni.

Ha így lesz – elértem a célom!